27 ԱՊՐԻԼ 1996 ՇԱԲԱԹ # 76 (1082)

Ազգ

Azg armenian daily

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Թուրքիայի կառավարությունը որոշում է կարանտին հաստատել Կարսի նահանգում

«Ազատություն» ռադիոկայանի աղբյուրների ծառայությունը, վկայակոչելով թուրքական զինվորական աղբյուրները, հաղորդել է, թե հայ-թուրքական սահմանը, վեց ամիս ժամկետով, ռազմականացված գոտի է հայտարարվել Հայաստանից ռուս զինվորների ներթափանցումը կանխելու համար: Սույն կարգը առավելապես վերաբերում է Կարս նահանգին: Տվյալ ժամանակահատվածում միայն ռազմական Դասյանների կողմից թույլտվություն ունեցող անձինք կարող են մուտք գործել Կարսի նահանգ: Համաձայն «Ազատության», Հայաստանի իշխանությունները հերքել են այս լուրը:

Խմբագրական

Ռամկավար ազատական կուսակցությունը հայրենիքում

Համարվում է, որ ՌԱԿ-ը Հայաստանում գործում է արդեն մի քանի տարի՝ ՀՌԱԿ-ի միջոցով:

ՌԱԿ-ը, սակայն, որոշեց հայրենիքում ներկայանալ անմիջականորեն ՌԱԿ-ի ներկայացուցչություն հիմնելով: Մեծ ջանքեր պահանջվեցին՝ ապացուցելու համար այն, ինչ բոլորը գիտեին, որ «Ազգ» օրաթերթը ՌԱԿ-ինն է պատկանում, որ սեւը սեւ է, իսկ սպիտակը՝ սպիտակ:

Այդ ինչպե՞ս պատահեց, որ ակնհայտը ներկայացավ անհասկանալի:

Այդ ինչպե՞ս պատահեց, որ սփյուռքի անունից՝ սփյուռքահայերի շահերը պաշտպանող որոշ մարդիկ, կազմակերպություններ, ՀՌԱԿ-ը, օրինակ, այսօր սփյուռքյան կուսակցության անմիջական ներկայացուցչության եւ նրա օրինական իրավունքների վերականգնման դեմ են հանդես գալիս:

Վերջապես, ՌԱԿ-ը հաստատեց իր իրական ներկայացուցչությունը Հայաստանում, եւ վերականգնեց օրինական իրավունքը «Ազգ» օրաթերթի նկատմամբ: Ներկայացուցչությունը ձեւավորվել է որպես հասարակական կազմակերպություն, ինչը ընդգծում է ՌԱԿ-ի ավանդական սկզբունքը՝ օգտակար լինել Հայաստանի պետականության ամրապնդմանը եւ զարգացմանն ընդհանրապես:

Ամենաազգայինն այսօր պետությունն է, նրա ամրապնդումը եւ զարգացումը: Այս միջոցով է, որ մենք զորացնում ենք հայրենիքը՝ հանուն մեր ժողովրդի բարգավաճման, հանուն Ղարաբաղի, հանուն մեր ազգային իղձերի:

Պետության հզորացման եւ ժողովրդի բարօրության անհի լավագույն ուղին հատկապես հայության համար Ռամկավար (լիբերալ-դեմոկրատական) զարգացման ճանապարհն է: Այս գաղափարներն են առաջնորդել Ռամկավար ազատական կուսակցությանը տասնամյակներ շարունակ, եւ այդ գաղափարների իրականացման ճանապարհին է այսօր բռնել հայրենի պետությունը: Ճանր է բռնած ուղին, բայց այլընտրանք չունենք: Մենք պարտավոր ենք զորավիգ լինել հայրենիքի եւ հայրենի ժողովրդի այս ընթացքին: Զորավիգ լինել նյութապես, խոսքով եւ գործով:

«Ազգը» հայրենիքում ռամկավարության ջահակիրն է եւ խոսափողը կդառնա, իսկ սփյուռքում՝ հայրենիքի իրական դեմքը եւ անցուդարձը ներկայացնողը:

ՌԱԿ-ի ներկայացուցչությունը անմիջական կապը կլինի հայրենի պետության, ժողովրդի եւ մեր սփյուռքյան զանգվածների միջեւ, որպես ակունք կծառայի բոլոր ազգայնականների համար:

Ապրիլ 24

Նախագահ Քլինթոնը խուսափեց «ցեղասպանություն» բառից

ԵՐԵՒԱՆ, 26 ԱՊՐԻԼԻ. Ապրիլի 24-ի առիթով ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնը ուղերձով դիմել է ամերիկահայությանը, որը թարգմանաբար հաղորդել են «Ամերիկայի ձայն» եւ «Ազատություն» ռադիոկայանների հայկական խմբագրությունները: Նախագահ Քլինթոնը ի միջի այլոց ասել է.

«81 տարի առաջ այս օրը Կոստանդնուպոլսում 200 հայ բնակիչներ քաղաքական եւ մտավոր առաջնորդներ, ձերբակալվեցին, տեղահանվեցին եւ հետո սպանվեցին: Այդ օրն այս դարի ամենամութ պահերից մեկը դարձավ:

Այս տխուր օրը ես միանում եմ աշխարհի բոլոր հայերին, հարգելով 1915-23 թվականներին Օսմանյան կայսրությունում անգթորեն տեղահանված ու կոտորված մեկուկես միլիոն հայերի հիշատակը:

Չնայած այս ողբերգությանը, ձեր ճակատագիրն ու արիությունը ձեզ օգնել են փրկվել ու բարգավաճել: Դուք երբեք չեք կորցրել ձեր ժառանգական նկարագիրը: Դուք այն դարձրել եք ավելի եւ փոխանցել սերունդների միջոցով:

Ձեր մեծ ոգին նաեւ վառ է պահել անկախ Հայաստանի երազանքը եւ օգնել թոթափելու խորհրդային լուծը: Այսօր այդ նույն ոգին օգնում է կառուցել ազատ պետություն ձեր հայրենիքում:

Ամբողջ աշխարհին եւ, հատկապես, Հայաստանին ձեր բարեկամները հարգանքի տուրք է նրանց հիշատակին, ովքեր անարդարացիորեն զոհվեցին կոտորածում:

Հունաստանը պաշտոնապես ճանաչեց հայոց ցեղասպանությունը

ԱԹԵՆՔ, 26 ԱՊՐԻԼԻ. Հունաստանում Հայաստանի Հանրապետության դեսպանատնից հայտնել են, որ ապրիլի 25-ին Հունաստանի Հանրապետության խորհրդարանը միաձայն որոշում է կայացրել ապրիլի 24-ը համարել «Թուրքիայի կողմից 1915 թվականի հայոց ցեղասպանության զոհերի հիշատակի օր»:

Հարցը խորհրդարանի քննարկմանն էր ներկայացվել «Քաղաքական գարուն» կուսակցության կողմից:

Բողոքի ցույց թուրքական հյուպատոսարանի առջեւ

ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍ, 26 ԱՊՐԻԼԻ. Լոս Անջելեսում, թուրքական հյուպատոսարանի առջեւ, ապրիլի 24-ին բողոքի ցույց են կազմակերպել հայ համայնքի ներկայացուցիչները, հաղորդում է «Ազատություն» ռադիոկայանը: Ոստիկանները ցրել են ցուցարարներին, փորձելով նրանց ձեռքերից վերցնել պաստառները, որոնց վրա գրված էին «Թուրքիան պետք է ճանաչի հայոց ցեղասպանությունը», «Վերադարձրեք մեր հողերը» եւ այլն: Ընդհարում չի եղել:

Չեչնիական կարգավորում

Ծայրահեղական Դուդաեւը սպանված է, իսկ սպարբեկիչ Բասաեւը պատրաստվում է բանակցել ռուսների հետ

Ապրիլ 26-ին Չեչնիայում ավարտվում է եռօրյա սուգը Ջոհար Դուդաեւի մահվան առիթով: Չեչենական Իչկերիայի ղեկավար Յանդարբիեւը երդվել է լուծել Դուդաեւի սպանության վրեժը: Յանդարբիեւը հայտարարել է, թե ռուսական կառավարության հետ չեն վերսկսվելու բանակցությունները, այնքան ժամանակ մինչեւ չպարզվի վերջինիս դերը սպանության մեջ:

Ռուսաստանի վարչապետ Չեռնոմիրդինը Մոսկվայում հայտարարել է, թե իր կառավարությունը ձգտում է վերահաստատել շփումները Իչկերիայի ղեկավարության հետ: Նա, մասնավորապես, պատրաստակամություն է հայտնել անձամբ մասնակցել Յանդարբիեւի եւ շտաբի պետ Մասխադովի հետ բանակցություններին: Դուդաեւը զոհվել է չկանխամտածված արկածով, ասել է Չեռնոմիրդինը: Մինչդեռ, ռուսական ուժային գերատեսչությունների անանուն որոշ աղբյուրներ պնդում են Դուդաեւի կանխամտածված ոչնչացումը:

Չեչնիայում ռուսական միացյալ զորախմբի հրամանատար գեներալ-լեյտենանտ Տիխոմիրովի տվյալներով, Դուդաեւի մահվանից հետո առաջին անգամ լեռնային բնակավայրերից մեկում գումարվելու է դաշտային հրամանատարների խորհրդակցություն՝ նախագահ Յանդարբիեւի եւ շտաբի պետ Մասխադովի ղեկավարությամբ: Ներկա է գտնվելու նաեւ Շամիլ Բասաեւը: Ենթադրվում է, թե վերաքաչիվելու են պաշտոնները եւ ավանդական ազդեցության ոլորտները:

Գրոզնու ուժային գերատեսչություններից մեկը հայտնում է, թե հարավարեւելյան ուղղությունից, լեռնանցքների վրայով, դեպի Չեչնիա է շարժվում զենքով եւ զինամթերքով բեռնված մեծ քարավան:

Մոսկվայի կառավարական շրջաններում առնում է այն գիտակցությունը, թե Դուդաեւի մահով անել կամ անելու է անորոշությունը հանրապետությունում: Շամիլ Բասաեւի նշանակումը բանակցային լիազոր-ներկայացուցիչ կարող է իրական փակուղի տանել բանակցությունները: Ռուս գլխավոր բանագնացներից Արկադի Վոլսկին անընդունելի համարել Բասաեւի թեկնածությունը:

Չեչենական կարգավորման պետական հանձնաժողովի պատասխանատու էմիլ Պաինը, միաժամանակ, նշել է, թե բանակցային գործընթացը այլընտրանք չունի:

Միացյալ Նահանգները կոչ են արել Ռուսաստանին՝ հավասարիմ մնալ նախագահի խոստմանը եւ չեչենական ճգնաժամը հաղթահարել դիվանագիտական ճանապարհով: Աաուճեյթիդ պրեսս գործակալությունը մեջբերել է Պետդեպարտամենտի ներկայացուցչի խոսքը այն մասին, որ Դուդաեւի մահը ոչինչ չպետք է փոխի:

Անկարայի փողոցներից մեկը կոչվել է Դուդաեւի անվամբ: Աշխարհի -ուրիշ երկրներում եւս արձանագրվել է նման երեւույթ: Մասնավորապես վերանվանվել է Ուկրաինայի Լվով քաղաքի Լերմոնտովի փողոցը:

Պակիստանի Սենատը Իչկերիայի նախագահ Ջոհար Դուդաեւի մահվան կապակցությամբ ապրիլ 25-ին հիշատակի երեկո է կազմակերպել: Ծրանս պրեսի հաղորդմամբ, Պակիստանի Սենատը, քննադատելով ռուսական ուժերի գործողությունները, հայտարարել է. «Չեչնիայի ժողովուրդը մեղադրվում է ահաբեկչության համար, սակայն նրանք հանուն անկախության են պայքարում»:

ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐ

Բորիս Ելցին. «Հինգի համաձայնագրով մենք նվաճել ենք ընդամենը հանգրվանային բնագիծ»

Ռուսաստանի, Չինաստանի, Տաջիկստանի, Ղրղզստանի եւ Ղազախստանի ղեկավարները Շանհայում ստորագրել են հնգակողմ համաձայնագիր սահմանամերձ շրջաններում ռազմական՝ գործունեության ոլորտում վստահության վերաբերյալ: Ստորագրող երկրները պարտավորվում են սահմաններից ետ քաշել բանակային միավորումները եւ սահմանների պաշտպանությունը իրականացնել բացառապես սահմանապահ ստորաբաժանումների միջոցով: Համաձայնագիրը, մասնավորապես, ենթադրում է բացառել ուժի կիրառումը կամ ուժի սպառնալիքի գործադրումը միմյանց նկատմամբ եւ փոխադարձ հրաժարումը հարձակումից, նաեւ հրաժարումը սահմանամերձ շրջաններում միակողմանի ռազմական առավելության ձեռքբերումից:

Նախագահ Ելցինը համաձայնագիրը անվանել է «պատմական իրադարձություն»: Անդրադառնալով Չինաստանում տնտեսական բարեփոխումներին, Ելցինը ասել է, թե ռուսները չեն պատճենում արեւմտյան կապիտալիզմը, այլ, չինացիների նման՝ ընթանում են սեփական ուղիով: Ելցինը հավաստել է չին կոմունիստների իրապաշտությունը՝ ռուսաստանյան գաղափարակիցների մոլեռանդությանը:

Համաձայնագրի ստորագրումից առաջ նախագահ Ելցինը արել է մի հայտարարություն, որը վստահաբար, չէին ուզենա լսել Արեւմուտքում: Նա ասել է. «Մենք դեմ ենք աշխարհի միաբեւեռ մոդելին, մենք համաձայն չենք, որ մի երկիր հրամայի մնացյալներին, հրահանգի, թե երբ, որտեղ եւ ինչպիսի քաղաքականություն է հարկավոր որդեգրել»:

Դիտորդները շեշտում են, որ երկու երկրների ղեկավարները աշխարհին որոշակիորեն հիշեցրել են, որ գերտերություններ են:

Երկկողմանի բանակցությունների արդյունքով որոշվել է յուրաքանչյուր տարին նվազագույնը մեկ անգամ անցկացնել բարձր մակարդակի հանդիպումներ եւ ստեղծել համատեղ մեծ հանձնաժողով՝ կառավարությունների ղեկավարների մակարդակով:

Ռուս-չինական հանդիպմանը առնչված արեւմտյան լրատվական միջոցների մեկնություններում նկատելի են անբարյացակամ երանգներ: Մասնավորապես BBC ռադիոկայանը, իր ծավալուն վերլուծականով, գուշակում է ռուս-չինական հարաբերությունների համեմատական սառը ապագան: Չնայած Ելցինը փորձում է հակակշռել Արեւմուտքի ուժը Չինաստանով, իսկ Չինաստանն, իր հերթին, Թայվանյան ճգնաժամից հետո ջանում է վստահելի դաշնակից գտնել ի դեմս Ռուսաստանի, այդուհանդերձ երկու երկրներն էլ կարիք ունեն արեւմտյան առաջատար տեխնոլոգիաների ներմուծման, -պնդում է բրիտանական կայանը:

Իբրեւ լրացուցիչ մեկնաբանություն, կարելի է նշել, որ հանդիպելով թե Արեւմուտքի, թե Արեւելքի առաջնորդներին, Բորիս Ելցինին հաջողվում է կարեւոր միավորներ շահել նախընտրական շրջանին:

digitised by A.R.A.R.@

Ազգային

Հայտարարություն

Վերադարձ ակունքին

Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւնը ծնունդ տալով «Ազգ» օրաթերթին, կը նպատակադրէր իր լուման ներդնել հայրենակերտումի արագացման աշխատանքներուն մէջ։ Թերթի լոյս ընծայման սկզբնական շրջանին «Ազգը» հաւատարիմ իրեն սահմանուած առաքելութեան, բարձր ու կենսունակ ըմբռնում մը ներմուծեց ժողովրդավարական եւ ազատական գաղափարներու տարածման եւ ընդհանրացման ոլորտին մէջ։ Առաւել, կարճատեւ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին «Ազգը» յաջողեցաւ նուաճել բազմաթիւ հանրային կարծիք հայրենի լայն զանգուածներու մօտ։ Սակայն օրաթերթի հիմնումը նախաձեռնող, այդ ծրագիրը քայլ առ քայլ գործադրող եւ թերթին բոլոր տնտեսական կարիքները հոգացող Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւնը դէմ յանդիման եկաւ անախորժ կացութեան մը, երբ «Ազգ»-ը աստիճանաբար շեղեցաւ ազգային եւ գաղափարական իր հունէն հեռանալով, խոտորելով առաջնորդ նախաձեռնութեան մը մէջ։ ՌԱԿ-ի աշխարհասփիւռ բոլոր շրջանակները խոր ընդվզում արտայայտեցին «Ազգ»-ի յանձնախումբի մօտ, թերթի շեղումներուն եւ սայթաքումներուն համար եւ բազմաթիւ առիթներով փորձեցին զգաստութեան հրաւիրել պատասխանատուները, որոնք սակայն յամառօրէն կառչած մնացին որդեգրած խախտիչ ուղղութեան։ Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւնը այլեւս չէր կրնար հանդուրժել, որ իր ծրագրումով ծնունդ առած եւ ամբողջովին իր հայթայթած միջոցներով գոյատեւող «Ազգ»-ը շարունակէր արտայայտել ազգային-գաղափարական, ռամկավարական եւ ազատական սկզբունքներուն եւ ուղեգծին ծայր աստիճան անյարիր, նոյնիսկ հակոտնեայ արեւելում մը։ «Ազգ» օրաթերթը իր այս քայլով միանգամընդմիշտ կը վերադառնայ ազգային-գաղափարական իր ակունքին։ Որպէս խօսափողը Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան դաւանանքին եւ սկզբունքներուն, «Ազգը» յետայսու առաւել հետեւողականութեամբ եւ խորութեամբ պիտի արտայայտէ ժողովրդային տրամադրութիւնները, ինչպէս նաեւ պիտի սատարէ հայրենի պետականութեան զօրացման։

Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան Կեդրոնական Վարչութիւն

Ո՞ւր են անհետանում երթեւեկության նշանները

Ապրիլի 26-ին, ՀՀ ՆԳՆ մամուլի սենյակում բացվեց մանկական ճանապարհատրանսպորտային վնասվածքների նախականխմանը նվիրված հանրապետական գիտագործնական կոնֆերանս, որին մասնակցում էին ՀՀ ՆԳ, առողջապահության, տրանսպորտի և հաղորդակցության, կրթության և գիտության նախարարությունների, մի շարք հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ, մանկավարժներ, լրագրողներ:
Անդրադառնալով ճանապարհատրանսպորտային պատահարների նախականխման ուղղությամբ տարվելիք աշխատանքներին, ելույթ ունեցողները հանդես եկան մի շարք առաջարկներով: Մասնավորապես նշվեց, որ հանրապետության դպրոցներում գրեթե բացակայում են անվտանգ երթևեկության կանոնների ուսուցման դասընթացները, իսկ առանձին դեպքերում, դրա ծնողական դասաժամերում նշումներ են կատարվում և միայն այդքանը: Ընդգծվեց, որ Երևանի թիվ 15, 24, 401, 60, Գյումրիի, Աբովյանի, Էջմիածնի և Արմավիրի բոլոր դպրոցներում երեխաների ընդհանրապես չեն ծանոթանում ճանապարհային երթևեկության կանոններին, ինչի հետևանքը ակնհայտ է: Առավել չնչին տարբերությամբ ընդհանրական է նաև նախադպրոցական հաստատությունների համար, քանզի ճանապարհատրանսպորտային պատահարների հետևանքով զոհված և վիրավորված նախադպրոցական հասակի երեխաների թիվը նույնպես քիչ չէ, համապատասխանաբար 17 և 62: Խնդրի առնչությամբ մասնավորապես նշվեց, որ ճանապարհատրանսպորտային պատահարների մոտ կեսը՝ 41,5 տոկոսը, տեղի են ունենում հատկապես ամռան ամիսներին, երբ դասամնջակներին փոխարինում են փողոցներն ու մայթերը, իսկ 26,1 տոկոսը՝ սեպտեմբեր-հոկտեմբեր ամիսներին, երբ երեխաները, չտիրապետելով ճանապարհային երթևեկության կանոններին, տուն-դպրոց-տուն ճանապարհին չեն կարողանում կողմնորոշվել երթևեկության մեջ առաջացած բարդ իրավիճակներում և արանից բացի, ելույթ ունեցողները մտահոգություն հայտնեցին նաև այն իրողության շուրջ, որ որոշ տեղերում բացակայում են փողոցային նշագծումները, որոշ տեղերում էլ ճանապարհային երթևեկության նշանները, արձանագրվել են նաև հատկապես այդտեղից պատրաստված նշանների գողության փաստեր: Փաստեր, որոնք, անշուշտ, նպաստում են ճանապարհատրանսպորտային պատահարների աճին: Այս խնդիրների պատճառով մի շարք առաջարկություններ ներկայացվեցին համապատասխան կազմակերպություններին և հույս հայտնվեց, որ վերոհիշյալ հիմնահարցերի շուտափույթ լուծումը կնպաստի մանկական ճանապարհատրանսպորտային վնասվածքների նախականխման աշխատանքների արդյունավետության բարձրացմանը և դժբախտ պատահարների նվազմանը: Սրանք էին այն դրդումները, որոնք հիմք դարձան մանկական ճանապարհատրանսպորտային վնասվածքների նախականխման երաշխավորագրի ընդունման համար:

Սեփ. թղթակից

Կառավարություն

Ընտրվել է նոր քաղաքապետ

Գորիսի պատգամավորների քաղաքային խորհրդի հերթական նստաշրջանի ընթացքում հրաժարական տվեց քաղաքապետի պաշտոնակատար Սերժ Նալանդյանը (?)։ Դարձի միաձայնությամբ Գորիսի քաղաքապետ ընտրվեց ՀՀ Ազգային Ժողովի պատգամավոր Սամվել Խաչատրյանը։ Նախորդ աշխատանքին կատարելոց էր Սյունիքի մարզպետ Սուրեն Աբրահամյանը։

«Այժմ»-ի գործը դադարեցված է

Սպանդարյանի ժողդատարանում քննվեց «Այժմ» շաբաթաթերթի դեմ Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի հայցադիմումը։ ԿԸՀ-ի շահերը ներկայացնող փաստաբանը ընդունեց, որ շաբաթաթերթը երեկոյան ժամկետում չէր կարող տպագրել ԿԸՀ-ի հաղորդումը և, նկատի ունենալով, որ թերթը չի տպագրվել, այն տպագրվել է հայցող կողմի համար հաշվառյալ համաձայնության հայտնեց։

Ժողդատավոր Եփրեմ(?) Դանիելյանի վճռով, քաղաքացիական օրենսգրքի 218 հոդվածի 5-րդ կետի համաձայն գործը կարճվեց։

Գավառ

Շիրակ աշխարհ՝ հին ու նոր քնարան

«Շիրակ, գավառ մեծ Հայքի Այրարատ Նահանգում, Ախուրյան գետի միջին և ստորին ավազանում... Այս անվանումն առաջացել է մ.թ.ա. 8-րդ դարի վերջին գավառում հաստատված կիմերական ցեղերից կամ «Սիրակ» կամ «Շիրակ» անունից։ Մինչև 4-րդ դարը Շիրակը մտել է Արշակունիների կալվածների մեջ։

Պատմական մեծ ու փոքր անցքեր են եղել ու անցել գավառի վրայով։ Հետագայում տարածքային տարբեր ընդգրկումներ ու անվանումներ է ստացել գավառը (Ալեքսանդրապոլի)։

— Հիմա Շիրակ աշխարհը նորից վերադարձել է իր սկզբնական անվանումը։ Այն ամենամեծն է հանրապետությունում, ունի 131 բնակավայր, 119 համայնք, որից 13-ը՝ քաղաքային (Գյումրի, Արթիկ, Անի)։

Մարզն ամբողջությամբ, իսկ կառույցները յուրովի այսօրվա սոցիալ-տնտեսական վերածննդի ճանապարհին հոգսի բեռ ունեն։ Իսկ ժողովուրդը անընդհատ բարեփոխումների անհեթեթ(?)ներով ձգտում է լուծված տեսնել մեծ ու փոքր հիմնախնդիրները։

Համայն աշխարհին ցավ տվեց Գյումրիի «Ցավը»։ Տարիներ են անցնում։ Ուզենա-չուզենա վերքը սպիանում է։ Եվ հիմա գյումրեցին անցած առավոտներով է տանում ցավը։ Նա համառորեն ձգտում է իրեն վերագտնելու ձգտումը դառնում է կամք, ոգեղենն ու իրականը նորից ձուլվում են իրար։ Գյումրեցին աշխարհի հետ ցնծնելու իր երգերը նորից զգում է ափի մեջ։ Եվ կա անդրադարձը... Դա դու էլ կարող ես տեսնել թե հոգևոր ճեմարանի, թե գեղարվեստի սան սաների, պատանի վրձնողի անմարդ հայացքներում։ Եվ ինչու չէ, թեկուզ կյանքի չար ու բարին տեսած, թոռ ու թոռով անցած այն առնել-տատիկների հայացքներում։ Նրանք քաղաքի կենտրոնական փողոցով անցնելիս մի պահ կանգ են առնում, ետ ու ետ նայելով վերից-վար չափում վերականգնված հնամյա քարե շենքը, որի վրա գրված է «Ակադեմիա» ու արցունքի տաք շիթն է հոսում խորշոմների վրայով՝ «փառք քեզ, Աստված...»։

Հինավուրց այս քաղաքը մեծ ուշադրության կարիք ունի՝ թե քաղաքաշինության, և թե կրթության ու հոգևոր կյանքի։ Կան հուսադրող քայլեր։ Այսօր և քաղաքային իշխանության, և մարզային կառույցի աշխատանքի կազմակերպման հիմքում ընկած են ամենից առաջ երկրաշարժի հետևանքների վերացման հետ կապված դժվարությունները։ Մտահոգություն կա առավելապես բնակարանային շինարարության և ճարտարապետության համալիր զարգացման ուղղությամբ։ «Այսօր մեզ համար լուրջ խնդիր է մարզի արդյունաբերական հզորության վերականգնումը, որի մեջ բաժին ունի Գյումրին, — զրույցի ընթացքում ասաց Շիրակի մարզպետ Արարատ Գոմցյանը։ — Հատկապես ամենաշատ յաշխատող(?) խավ(?)...։ Այդ առումով էլ առավելագույն ջանքեր պետք է գործադրենք նոր աշխատատեղերի ստեղծման ուղղությամբ»։

Իսկ քաղցրախաղի արդյունաբերության բաժնից, որտեղ ուրախ լուր, հայտնեցին, որ փետրվար-մարտ ամիսներին արդյունաբերության արտադրանքի զգալի աճ կա։ Ձեռնարկված կազմակերպական կարևոր միջոցառումների շնորհիվ առջինի արդյունքներն ավելին կլինեն։ Կամաց-կամաց լուծվում են նաև իրացման հետ կապված դժվարությունները։

Այսօր մարզի գործունեության կարևոր ուղղություններից մեկը Շիրակ աշխարհի կամքի ընդլայնումն է։ Իսկ այս հարցում լավագույնս պետք է օգտագործվեն Գյումրիի հնարավորությունները այն վերածելու տրանսպորտային հզորությունների կարևորագույն հանգուցակետերից (Ռուսաստան, Վրաստան, Թուրքիա, նաև Ջավախք) և դուրս գալ միջազգային շուկա։

Իմանալի է Գյումրին հայ ժողովրդի մշակութային անդաստանում իր արժեքով, իր արհեստներով։ Ավանդապաշտ շտեմարան ունի նաև մարզային բնագավառը։ Արդեն հայտնի է դարձել, որ Ալյանսայի օլիմպիական խաղերին Հայաստանի մարզիկների մասնակիցների թվում մոտ երկու տասնյակ գյումրեցիներ կան, հիմնականում ծանրամարտիկ և ըմբշամարտիկ։

Իզուր չէ, որ Շիրակի մարզպետը հավատով ասում է. «Անեն ինչ պետք է անենք ժողովրդին տրամադրելու լավատեսությամբ, ձգտենք սերը բերել շիրակցու «տուն»ը, նրա ուրախությունները։

ԱԽՈՒՐՅԱՆ՝ ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՐԳԱՐԻՏ

Հայաստանի հյուսիս-արևմուտքում, Շիրակի դաշտավայրի կենտրոնական ամենահարթ մասում է գտնվում նախկին Ախուրյանի հայտնի շրջանը, որին անվանում են նաև «Շիրակի մարգարիտ»։ Այս տարածքը ընկած է ծովի մակերևույթից 1600 մետր վրա, զբաղեցնում է 58 հազար հեկտար տարածություն, ունի 33 բնակավայր, շուրջ 50000 բնակիչ։

Այստեղ է գտնվում Հայաստանի ջրաշինարարության առաջնեկը Շիրակի ջրանցքը (Շիրկանալը)։ Իր նշանակությամբ հայտնի է նաև 90 միլիոն խմ. տարողությամբ Կառնուտի ջրամբարը։

Ախուրյանը մեծապես աչքի է ընկել հացահատիկի, շաքարաճակնդեղի արտադրությամբ։ Այս տարածքի ընդերքը նույնպես հարուստ է եղել։ Ամենամեծ հարստությունը սև տուֆն է, քարի բազալտը և բարձրորակ կրաքարը, որոնք լայնորեն օգտագործվում են մեր շինարարության մեջ։ Շրջանի առաջին արդյունաբերական ձեռնարկությունը Չայրուսի կրի գործարանն է։ Այս տեղամասում կան նաև խարամի պաշարներ։

Գյումրին Ախուրյանից զատողն ու միացնողը երկաթգիծն է և նրա կամուրջը։ Այս կամուրջը իրար է կապում հնագույն քաղաքն ու Ախուրյանը։

— Փոխվում են ժամանակները։ Բայց դեռ բարձ արձագանքի նման ականջիս հնչում են շրջգործկոմի նախկին նախագահ Համբարձում Մաթևոսյանի մտահոգ խոսքերը. «Երկրաշարժը ծանր ու վնաս տվեց շրջանին։ Ամբողջովին ավերվեց կենտրոնի բնակելի ֆոնդը։ Յոթ գյուղեր (Ջաջուռ և Ջաջուռ կայարանը, Ջրառատ, Կրաշեն, Առափի, Մուսայելյան, Հովիտ) լրիվ ավերվեցին, մասնավորապես Կամո, Շիրակ, Երազգավորս գյուղերը։ Հիմնովին հողին հավասարվեցին ժողկրթության, առողջապահության, առևտրի, կենցաղի համակարգերի բոլոր օբյեկտները, արտադրական և մշակութային օբյեկտների 60-70 տոկոսը։ Շրջանում անօթևան մնաց 5000 բնակիչ։ Այս ամենի մեջ, ամենադրականն, անշուշտ, մարդկային զոհերն էին։ Երկրաշարժի հետևանքների վերացման ուղղությամբ առկա զգալի բնակավայրերի վերականգնողական ծրագրերը ամենադանդաղը մեզ մոտ են իրականացել։ Խնդիրներն արդեն լուծեն իրենց կրկներ պատասխանը։ Բայց իրական վիճակը բնավ չի գոհացնում։

Նախատեսված էր կառուցել նոր Ախուրյանը՝ Կառնուտ գյուղի հարակից տարածքում 100 հազար քմ. բնակմակերեսով (25-30 հազար բնակչի համար) ամբողջ-կենցաղային բոլոր օբյեկտներով։

Անցած տարիներին կառուցվել է ընդամենը 10 հազար քմ. բնակմակերես, որն ամենացածր ցուցանիշն է ողջ գոտում։ Ընդհանուր առմամբ վերականգնվել է նախկին շրջանի բնակֆոնդի ընդամենը 20 տոկոսը։

Արդեն երրորդ տարին է, ինչ ոչինչ չի արվում ու տեղափոխվող բնակավայրերի ճակատագիրը մնում է անորոշ։ Այսօր մեզ մոտ բնակարանի կարիք ունեն հարյուրավոր ընտանիքներ։ Իսկ առողջապահության, կենցաղային, մշակութային, արտադրական նշանակության օբյեկտների կառուցման ուղղությամբ աշխատանք գրեթե չի տարվում։ Շրջկենտրոնի հիվանդանոցը դեռևս գտնվում է ժամանակավոր տնակներում։

Այո, մտահոգությունները եղել են, կան և մնացած չեն։

Ակնկալում ենք մարզային կառույցների ուշադրությունն ու աջակցությունը, որպեսզի Ախուրյանն ուսումնասիրվի հիմնավոր ու ամբողջական, մշակվեն վերականգնողական հստակ ծրագրեր, ձեռնարկվեն հրատապ միջոցառումներ։

Ախուրյանի հոգսերն այսօր էլ աչքի առաջ են, դարձել են լուրջ հիմնախնդիրներ։ «Ժողկրթության համակարգում, օրինակ, կատարվեց զգալի աշխատանք, սակայն շրջանի 35 հանրակրթական դպրոցներից 12-ը դեռևս տեղավորված են ժամանակավոր փայտաշեն կացարաններում, որոնք ամբողջովին քայքայված են։ Վիճակը հատկապես անմխիթար է թիվ 1 և 2 միջնակարգ դպրոցներում»։

Կապի բնագավառում նույնպես կան դժվարին հարցեր։ Նախքան երկրաշարժը շրջկենտրոնը հեռախոսակապ ուներ բոլոր բնակավայրերի հետ, ռադիոֆիկացված էր։ Սակայն... լրիվ շարքից դուրս եկան գյուղական բնակավայրերի կապի բաժանմունքները։ Այժմ աշխատում է ընդամենը 200 համարանոց ավտոմատ հեռախոսակայանը, 100 հեռախոս կա Գյումրիից, 6 հեռախոս Երևանից։ Ռադիոկապ կա ընդամենը 2 գյուղի հետ։ Թեև որոշ քայլեր արվում են կենտրոնական բաժանմունքի վերականգնման համար, բայց ընդհանուր առմամբ կապի վիճակը մնում է անմխիթար...

Ժամանակին շրջանում գործում էր բազմաճյուղ արդյունաբերություն, որը նույնպես հիմնովին տուժեց։ Այժմ մասնակի կամ ամբողջությամբ սեփականաշնորհված են արդյունաբերական ձեռնարկությունները։ Քիչ թե շատ աշխատում են կարի, գուլպա-տրիկոտաժի ֆաբրիկաները, փուռները, շինիրերի կոմբինատը, կաթի գործարանը, մնացածը գրեթե չեն գործում։ Առանձնապես տուժում են երիտասարդ մասնագետները։

— Ախուրյանի ներկայացուցիչների հետ դեռ էլի երկար ձգվում է մեր խոսք ու զրույցը, որի մեջ շատ է հոգսը, շատ են մտահոգությունները, բայց՝ քիչ է տրտունջը։

— Կա կամք, կա սեփական ուժերին ապավինելու ձգտում... ու դու էլ ես հավատում, համոզվում, որ ախուրյանցին կգտնի իր կորցրած մեկքը՝ որ առաջ բնական կյանքին վերադառնալու համար ձգտում։

ՍԻՐԻ ԲՈՒ(?)

Փոփոխություն «Ազգ» օրաթերթի կառավարությունում

ՀՀ արդարադատության նախարարության կոլեգիան ապրիլի 22-ին, լսելով «Ազգ» օրաթերթի պատկանելության վերաբերյալ նախարարություն մուտք եղած դիմումների կապակցությամբ կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքների, ծանոթ նախարարի առաջին տեղակալ Գագիկ Ջհանգիրյանի զեկուցումը, որոշեց «Ազգ» օրաթերթի խմբագրության կանոնադրության «Ընդհանուր դրույթներ» բաժնի 12 կետում կատարել ուղղում և այն շարադրել հետևյալ բովանդակությամբ. «12. «Ազգ» օրաթերթի հիմնադիրն ու հրատարակիչն է «Ռամկավար ազատական կուսակցության ներկայացուցչություն» հասարակական կազմակերպությունը»։

«ԱԶԳ»
ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ... տարի
Հիմնադիր և հրատարակիչ
Ռամկավար Ազատական Կուսակցության Ներկայացուցչություն
հասարակական կազմակերպություն
Երևան 375010, Հանրապետության 47
Թիվ ...
ՊԵՎԼԵՏ ...
Apple Macintosh
Համակարգչային շարվածք
Օրաթերթ «Ազգ»-ի ...
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ
Հեռախոս 52-16-35
«AZG»
LIBERAL DEMOCRATIC DAILY
Editorial board
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ԱՀԿ. լինել ազատ ու կանխատեսելի

Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպությանն (ԱՀԿ) անդամակցում են 119 երկրներ, եւս 39 պետություններ դիտորդի կարգավիճակ ունեն, որոնցից մի քանիսը, այդ թվում՝ Հայաստանը, բանակցում են ԱՀԿ-ին անդամակցելու համար:

Որո՞նք են ԱՀԿ ստեղծման դրդապատճառները, ի՞նչ նպատակներ է նա հետապնդում, եւ ի՞նչ դեր այն կարող է խաղալ Հայաստանի տնտեսական կյանքում: Պարզաբանման նպատակով մեր թղթակիցը դիմեց ՀՀ էկոնոմիկայի փոխնախարար Արմենակ Դարբինյանին:

– ԱՀԿ-ն ԳԱՍՏ-ի իրավահաջորդն է: Վերջինս ստեղծվել էր 1947 թ. մի շարք այլ տնտեսական կառույցների հետ (Համաշխարհային բանկ, ՄՎՀ): Նպատակը՝ ազատականացված առեւտրի համակարգ հաստատելն էր, միջազգային ներդրումների, ապրանքների եւ ծառայությունների առեւտրի բնագավառների կարգավորումը: Անցած 47 տարիների ընթացքում ԳԱՍՏ անդամ-երկրները, բանակցությունների ութ փուլերի հետեւանքով, 1994թ. ապրիլին Մարաքեշում ստորագրեցին վերջնական փաստաթուղթը «Մարաքեշի համաձայնություն» կոչվող փաստաթուղթը, որտեղ նշված է, որ միջնաժամկետ Ուրուգվայի բանակցությունների արդյունքները «կնպաստեն համաշխարհային տնտեսությանը եւ այն կուղղորդեն դեպի առեւտրի, ներդրումների, աշխատատեղերի ստեղծմանն ու եկամուտների աճին ողջ աշխարհում»:

ԱՀԿ-ն, որ հիմնադրվեց 1995 թ. հունվարի 1-ին, Ուրուգվայի փուլի արդյունքների մարմնացումն է եւ պետք է իրականացնի հետեւյալ գործառույթները.

ղեկավարի եւ նպաստի Ուրուգվայի փուլի արդյունք համաձայնագրերի, այժմ եւ հետագայում նախատեսվող ցանկացած այլ համաձայնագրերի իրականացմանը.

ապահովի համաձայնագրերում ընդգրկված դրույթների շուրջ անդամ-երկրների հետագա բանակցությունները, իր իրավասության տակ գտնվող նոր դրույթների քննարկման կազմակերպումը.

պատասխանատու լինի այդ երկրների առեւտրի քաղաքականության պարբերաբար վերանայման գործում.

ԱՀԿ վերջնական փաստաթուղթը ընդգրկում է մոտ 19 համաձայնագիր, որոնք վերաբերում են ապրանքների ու ծառայությունների առեւտրին, առեւտրին առնչվող սեփականության իրավունքներին կարգավորող դրույթները, զարգացող անդամ երկրների նախարարների ընդունած 25-ից ավելի փաստաթղթերը, որոնք մեկնաբանում են ԱՀԿ երկրների խնդիրներն ու պարտավորությունները:

– Այնուամենայնիվ, ո՞րն է ԳԱՍՏ-ի հետ ունեցած տարբերությունը եւ, եթե կարելի է, ավելի մանրամասն, խնդրեմ, ԱՀԿ հիմնական գործառույթները:

– ԳԱՍՏ-ը բազմակողմանի համաձայնագրերի ամբողջություն էր զուրկ վարչական կառուցվածքից (ուներ միայն օժանդակող քարտուղարություն): Երկրների պարտավորությունները պայմանական էին, մինչդեռ ԱՀԿ-ն կայացած կազմակերպություն է անդամների ամբողջական ու մշտական պարտավորություններով: ԱՀԿ համաձայնագրերը ի տարբերություն ԳԱՍՏ-ի ավելի ընդգրկուն են, բազմակողմանի եւ պարտադիր բոլոր անդամ-երկրների համար, իսկ ծագող տարաձայնությունների լուծման համակարգը շատ ավելի արդյունավետ է գործում: Նշեմ, որ ընդունված որոշումները չեն կարող կասեցվել երկրների կողմից: ԱՀԿ խնդիրներից է խտրականության վերացումը ինչպես անդամ երկրների հետ առեւտր անելիս, այնպես էլ ներմուծվող ու տեղական ապրանքների միջեւ: Պահանջվում է, որ մաքսատուրքերը եւ այլ կարգավորումները, որոնք կիրառվում են ներմուծվող կամ արտահանվող ապրանքների վրա, նույնը լինեն բոլոր անդամ-երկրների համար: Այս ոգով, բացառվում է առեւտրային գործընկերների միջեւ որեւէ տարբերակված վերաբերմունքը: «Ազատ առեւտուր առանց խտրականության» դրույթում նախատեսվում են նաեւ բացառություններ ազատ առեւտրային համակարգերի գոյության (մաքսային միություններ, առեւտրի ազատ գոտիներ եւն) եւ զարգացող երկրներին տրվող, այսպես կոչված, նախապատվությունների գլխավոր համակարգի առկայության դեպքում:

«Ազգային մոտեցման» դրույթի համաձայն, արգելվում է ներմուծվող եւ ներքին արտադրության համանման ապրանքի միջեւ խտրություն դնել ինչպես հարկման, այնպես էլ առեւտրի կարգավորման ցանկացած այլ բնագավառում: Մի խոսքով, ապրանքը երկիր մտնելու դեպքում անհնար է դառնում նրա նկատմամբ հարկերի ավելի բարձր դրույքաչափերի կիրառումը, քան ներքին արտադրանքի նկատմամբ:

Կազմակերպության հիմնարար դրույթներից մեկն կանխատեսելիության եւ շուկաների բացահայտության խնդիրն է: Բազմակողմանի առեւտրային համակարգի ստեղծման նպատակն է ապահովել ներդրողների, աշխատողների եւ սպառողների համար մի միջավայր, որը կխրախուսի առեւտուրը, ներդրումներն ու աշխատատեղերի բացումը, շուկայում ընտրության հնարավորությունը: Այդ միջավայրը պետք է լինի կայուն եւ կանխատեսելի, առավել եւս, երբ ներդրումների եւ դրանց շահութաբերության խնդիր է դրվում:

Թեեւ ԱՀԿ համաձայնագիրն ուղղված է առեւտրի հետագա ազատականացմանը, այն ճանաչում է երկրների ներքին արտադրությունը արտաքին մրցակցությունից պաշտպանելու իրավունքը: Սակայն պահանջվում է, որ այդ պաշտպանվածության մակարդակը ցածր լինի եւ ապահովվի միայն մաքսատուրքերով: Դրույթի իրականացումը վերահսկելու համար արգելված է քանակական սահմանափակումներ կիրառել (որոշ բացառություններով): Ներքին արտադրության պաշտպանվածությունը հնարավորինս փոխանցելով է միայն նաեւ անդամ-երկրների մաքսային սակագները որոշակի մակարդակի վրա «կապելու» պարտավորությունը: Ըստ դրա, յուրաքանչյուր անդամ-երկիր պետք է կիրառի սահմանված (կապված) սակագնից ոչ ավելի բարձր սակագին, եւ այդ վերին սահմանը չի կարող անել առանց հիմնական առեւտրային գործընկերների հետ փոխհատուցման խնդիրը կարգավորելու:

Ծառայությունների առեւտրի դեպքում (վերջիններիս համար սահմանի վրա մաքսատուրքեր չկան) պետությունները պարտավորվում են ներկայացնել ծառայությունների տարբեր բնագավառներն ընդգրկող համապարփակ պարտավորությունների եւ կարգավորումների ցանկ, ինչը եւ բնորոշում է տվյալ երկրի կաշկանդվածության չափը ծառայությունների մասում:

Կանխատեսելիությունն ապահովող մյուս գործոնը պետությունների ներքին օրենսդրության թափանցիկությունն է: ԱՀԿ համաձայնագրերից շատերը հոդվածներ ունեն, որոնցով կարգավորվում է տեղեկատվության տրամադրման խնդիրը կամ ԱՀԿ քարտուղարությունը տեղյակ պահելու ընթացակարգը է սահմանվում:

– Ո՞ր փուլում է գտնվում Հայաստանի անդամակցության խնդրի լուծումը:

– Դեռեւս 1992 թ. Հայաստանը դիմել էր ԳԱՍՏ դիտորդի կարգավիճակ ստանալու նպատակով, իսկ հետագայում նաեւ անդամակցելու: ԳԱՍՏ-ը ԱՀԿ-ի վերափոխվելուց հետո անցյալ տարի ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության ԱՀԿ քարտուղարություն ներկայացրեց հուշագիր մեր երկրի արտաքին առեւտրի քաղաքականության վերաբերյալ: Այնուհետեւ հիմնականում եվրամիությունից եւ Ամերիկայից մեզ ներկայացված 350 հարցերի պատասխաններով ու լրացուցիչ հուշագրին ուղարկեցինք ԱՀԿ քարտուղարություն: 1996 թ. հունվարի 23-24-ին Ժնեւում տեղի ունեցավ Հայաստանի աշխատանքային առաջին խմբի (Շվեյցարիա, ԱՄՆ, Ավստրալիա, Ճապոնիա եւն) հետ երկկողմանի բանակցություններում քննարկվեցին շուկայի բացահայտության խնդիրները: ԱՀԿ քարտուղարության հետ ձեռք բերված պայմանավորվածությամբ, մինչեւ ս.թ. հունիսի սկիզբը մեր երկիրը պետք է ներկայացնի ծառայությունների դաշտում ՀՀ պարտավորությունների եւ կարգավորումների, ինչպես նաեւ գյուղատնտեսությանը վերաբերող ցանկերը, որոնց հետ մինչեւ հուլիսի կեսերը տեղի կունենա Հայաստանի աշխատանքային խմբի երկրորդ հանդիպումը, իսկ մինչ այդ հունիսին կկայանա երկկողմանի բանակցությունների երկրորդ փուլը:

Երկրորդ աշխատանքային խմբի հաջողության դեպքում, ամենայն հավանականությամբ, երրորդ աշխատանքային խումբը, որը կկայանա 1996 թ. վերջին, կարող է վերջինը լինել Հայաստանի համար, եւ Հայաստանը 1-ը II եռամսյակից կարող է դառնալ ԱՀԿ-ի անդամ:

Ասեմ, որ ներկայումս ԱՀԿ-ին անդամակցության գործընթացում են գտնվում Ռուսաստանը, Ուկրաինան, Բելառուսը, Մոլդովան, իսկ մյուս երկրները պատրաստվում են այդ գործընթացին:

– Պարոն Դարբինյան, ինչո՞վ է Հայաստանը ձգտում ԱՀԿ անդամակցության: Չէ՞ որ, եթե դատելու լինենք վերը շարադրվածից, առեւտրի նման ազատականացումը կարող է էապես դժվարացնել մեր արտադրողների գործը:

– Վերլուծությունից երեւում է, որ ԱՀԿ-ն պետությունների ինտեգրացման ազատականացման կողմնակիցն է: Հայաստանը, որպես փոքր շուկա ունեցող երկիր, չի կարող տնտեսության որեւէ ճյուղի համար հովանավորչական քաղաքականություն վարել: Եւ քանի որ գտնվում ենք տնտեսության կառուցվածքային ձեւափոխման սկզբնական փուլում, պետք է կարողանանք այդ տնտեսության զարգացումը դնել մեջ ուղու վրա, որտեղ մեր երկիր ունենք ռեսուրսներ նպատակային ծառայության: Այսինքն պետք է զարգանան այն ճյուղերը, որոնք ավելի արագ եւ շատ շահույթ կարող են ապահովել: Այս պայմաններում, եթե հովանավորչական լծակներ կիրառվեն, դա արհեստական օժանդակություն կլինի այն բնագավառներին, որոնք, կարող է պարզվել, զարգացման հեռանկար չունեն: Կառավարության խնդիրն է նպաստել ձեռնարկությունների կողմից շուկայի ուսումնասիրմանը, այնուհետեւ արտադրանքի բարելավմանը, որ մրցունակ լինի համաշխարհային շուկայում: Երբ Ադրբեջանը, Ռուսաստանը, Ղազախստանը հնարավորություն ունեն իրենց ընդարձակ շուկայով ու հումքահենքային հանքավայրերով ներդրումներ ձեռք բերել դրսից, ապա Հայաստանը ներդրողներին կարող է հրապուրել լոկ նրանց համար ազատ տնտեսավարման պայմաններ ստեղծելով: Բացի դրանից, հովանավորչությունը բացասական ազդեցություն է ունենում տնտեսության արդյունավետ կառույցների ձեւավորման վրա:

ԱՀԿ-ին Հայաստանի անդամակցելն արտասահմանյան ներդրողների համար ամենաակնառու երաշխիքն է: Մենք անդամակցում ենք մեր ոտքով, ԱՊՀ մաքսային միության մեջ երբեք դրան չէինք հասնելու, քանի որ ստիպված կլինեինք դեպի ԱՀԿ գնալ արդեն այդ մաքսային միության (Ռուսաստանի) ոտքով: Իհարկե, Հայաստանին պետք է ռուսական շուկան, բայց արտաքին տնտեսական կողմնորոշումներ մեր յուրացնելով հետո եւ այդ ընթացքում, մենք Ռուսաստանի հետ ազատ առեւտրի կողմնակից ենք, բայց պետք է երկիր բաց պահենք արտասահմանյան ներդրումների համար: Նկատի ունենանք, որ տեսանելի ապագայում հազիվ թե ռուսական կապիտալի զգալի հոսք լինի դեպի Հայաստան:

Մի նկատառում եւս. արեւմտյան բոլոր երկրները ավանդաբար հովանավորում են գյուղատնտեսությունը եւ այժմ չեն կարող դրանից հրաժարվել (վախենում են սոցիալական ցնցումներից), իսկ Հայաստանը նոր է ոտք դնում ազատականացման ճանապարհին եւ պետք է արդեն հիմա հնարավորինս խուսափի ապագայում հնարավոր դժվարությունների խնդիրներ ծնող քայլերից:

Վարդան Գրիգորյան

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Լիբանանյան ճգնաժամը կարգավորման շեմին

Իսրայելի վարչապետ Շիմոն Պերեսը պետքարտուղար Քրիստոֆերի հետ հանդիպման ավարտին հայտարարել է, թե բանակցային գործընթացը մտել է վճռական փուլ, թեեւ տարաձայնությունները կողմերի միջեւ դեռեւս հարթված չեն: Ֆրանսիայի արտգործնախարար Դեշարեթը Դամասկոսում հայտարարել է, թե բանակցությունները փաստորեն ավարտված են: Անհրաժեշտ է անհապաղ ստորագրել Լիբանանի հարավում կրակի դադարեցման վերաբերյալ համաձայնագիրը: Նա ասել է, որ ներկայիս իրավիճակում, կողմերից յուրաքանչյուրը պետք է մեծ պատասխանատվություն հանդես բերի:

«Հեզբոլլահ» ծայրահեղական կազմակերպությունը պահանջել է Իսրայելից մի շարք պայմանների ընդունում, ինչը կասկածի տակ է դնում կրակի դադարեցման շուրջ հնարավոր համաձայնագիրը: «Հեզբոլլահը» պահանջում է Լիբանանի խաղաղ բնակչության անվտանգության եւ լիբանանյան նավահանգիստների ծովային շրջափակման վերացման իրական երաշխիքների տրամադրում: Բացի այդ, «Հեզբոլլահը» իրեն իրավունք է վերապահում շարունակել գործողությունները Իսրայելի եւ նրա գործակալների դեմ,- հաղորդում է «Ֆրանս Պրես»-ը:

ՄԱԿ-ի Գլխավոր Ասամբլեան բանաձեւ է ընդունել, որով դատապարտում է Իսրայելի կողմից Լիբանանի հարավի հրետակոծումը եւ պահանջում իսրայելական զորքերի դուրսբերումը: Փաստաթղթի ընդունման կողմ են քվեարկել 64 երկիր, այդ թվում՝ Ռուսաստանը, դեմ՝ 2-ը՝ ԱՄՆ եւ Իսրայելը, ձեռնպահ են 65-ը:

Ըստ «Հեզբոլլահի» գլխավոր քարտուղար Նասրուլահի, համաձայնություն է ձեռք բերվել Լիբանանում հրադադար հաստատելու մասին: Ապրիլի 27-ին Շիմոն Պերեսը Ուորեն Քրիստոֆերի հետ համատեղ մամլո ասուլիսին հայտնել է Թել Ավիվի համաձայնությունը՝ հրադադար հաստատելու վերաբերյալ:

Այս մասին տեղեկացրել է նաեւ Լիբանանի վարչապետ Ռաֆիկ ալ Հարիրին:

ԻՐԱ-ն խանգարում է Չին Ֆեյնի մասնակցությունը բանակցություններին

Լոնդոնի ոստիկանությունը ձերբակալել է Լոնդոնում կամուրջի պայթեցման մեջ կասկածվող մի քանի մարդու:

Պայթյունը կազմակերպելու փորձի մեջ մեղադրվում են «Իռլանդական հանրապետական բանակ» ծայրահեղական կազմակերպության մարտավարները, որոնք հանդես են գալիս Հյուսիսային Իռլանդիայում բրիտանական կառավարման դեմ:

Նյութաբարոյական աջակցություն Բորիս Ելցինի թեկնածությանը

Ռուսաստանի պատվիրակությունը, փոխվարչապետ Օլեգ Դավիդովի գլխավորությամբ, բանակցություններ է վարում Փարիզյան ակումբի 20 վարկատու երկրների հետ՝ Ռուսաստանի արտաքին պարտքի մարման պայմանների վերաբերյալ: Դիտորդների կարծիքով, մարման ժամկետը կարող է երկարաձգվել 25 տարով:

Որոշ հաղորդումների համաձայն, Ռուսաստանը հույս ունի ստորագրել նաեւ մի համաձայնագիր փարիզյան ակումբի անդամ դառնալու մասին: Այս մասին հնարավոր է հայտարարվի «մեծ յոթնյակի» երկրների հունիսին կայանալիք հանդիպմանը:

Միացյալ Նահանգների դեսպանատները՝ շնորհակալ Կոնգրեսին

Միացյալ Նահանգների կոնգրեսը որոշում է ընդունել մինչեւ այս տարեվերջ Ֆեդերալ գերատեսչությունների ֆինանսավորման վերաբերյալ:

Օրինագիծը վերջ է դնում բյուջետային 7-ամսյա ճգնաժամին: Օրինագիծը նախատեսում է ֆեդերալ գերատեսչություններին հատկացնել շուրջ 160 միլիարդ դոլար:

Կոնսորցիումը քննարկում է այլ տարբերակներ

ՕՍԼՈ, 25 ԱՊՐԻԼԻ. Կասպից ծովի ադրբեջանական հանքավայրերի մշակման նավթի միջազգային կոնսորցիումը քննարկում է նավթամուղի ստեղծման տարբերակներ, որը չանցնի Ռուսաստանով եւ Վրաստանով: Այդ մասին Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը հայտնել է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին:

Նկատի առնելով Հյուսիսային Կովկասի անհանգիստ իրադրությունը՝ Ադրբեջանը նավթի միջազգային կոնսորցիումի հետ համատեղ «ուսումնասիրում եւ մշակում է արտահանվելիք նավթի փոխադրման մի քանի նոր տարբերակներ», ասել է Հեյդար Ալիեւը: «Հիմա դեռեւս վերջնականապես չի որոշված, թե որտեղով պետք է անցնի նոր նավթամուղը եւ որտեղ է այն ելք ունենալու: Բայց ամեն դեպքում մենք կձգտենք հասնել նրա կառուցմանն ու շահագործմանը»,- նշել է Ադրբեջանի նախագահը:

«Ինչ վերաբերում է Ռուսաստանի տարածքով նավթը դեպի Սեւ ծով փոխադրելու արդեն գոյություն ունեցող տարբերակին,- ավելացրել է Ալիեւը,- ապա ավելի վաղ Ռուսաստանի հետ համապատասխան համաձայնագիր ստորագրելիս մենք հաշվի էինք առնում Հյուսիսային Կովկասի անհանգիստ իրադրության հետ կապված հնարավոր դժվարությունները: Մենք համոզված ենք Ռուսաստանի հետ, որ այդ դժվարությունները հաղթահարելի են»:

Հետեւություններ անելը վաղ է

ԲԱՔՈՒ, 26 ԱՊՐԻԼԻ. Ինչպես հայտնի է, օրերս լրատվական շատ գործակալություններ՝ վկայակոչելով Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունը, հաղորդել էին, թե Ղարաբաղի զինված ուժերը գնդակոծել են Ադրբեջանի քաղաքացիական ավիացիայի ՅԱԿ-40 ինքնաթիռը: Սակայն «Ադրբեջանի ավիաուղեր» ընկերության փորձագետ Արիֆ Հասանովը Բի Բի Սի ռադիոկայանի ադրբեջանական ծառայությանը հաղորդել է, որ միջադեպի մանրամասները դեռեւս չեն հետազոտված եւ վաղ է որոշակի հետեւություններ անելը:

Ավիաընկերության փորձագետը հաստատել է, որ արդեն մեկ տարուց ավելի Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ գործում է քաղաքացիական ավիացիայի ինքնաթիռների վրա չհարձակվելու համաձայնագիր: Ըստ այդ փաստաթղթի, հայկական ինքնաթիռները դեպի Միջին Ասիա եւ Հեռավոր Արեւելքի երկրներ թռիչքներ են կատարում Ադրբեջանի օդային տարածքով, իսկ ադրբեջանական ինքնաթիռները՝ Հայաստանի օդային տարածքով:

Նկատենք, որ Արիֆ Հասանովը Լեռնային Ղարաբաղի օդային տարածությունը ակամայից վերագրել է Հայաստանին:

digitised by A.R.A.R.@

ԱՍԻԱ

միջազգային

[illegible]

ԱՆԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԱՂԵՂ

ՄԱԿ-ի անվտանգության խորհուրդը քննարկում է աֆղանական հարցը

Ճգնաժամի խորացմանը զուգընթաց ՄԱԿ-ի անվտանգության խորհուրդը հատուկ նիստ գումարեց

[illegible]

[illegible]

ՀԱՄԱՌՈՏ

Մոսկվան վերահսկում է տնտեսական կացությունը

«Կառավարությունը տնտեսական կացությունը պահում է վերահսկողության ներքո»,- հայտարարել է Ռուսաստանի Դաշնության վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինը,- ելույթ ունենալով «Մեր տունը Ռուսաստանն է» կազմակերպության երրորդ համագումարում: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, նա հայտարարել է, որ առաջին եռամսյակում գների աճի տեմպերը ամենացածրն են եղել վերջին տարիների ընթացքում, իսկ ապրիլին արձանագրված մակարդակը, վարչապետի ասելով, չի գերազանցել 2,4-2,6 տոկոսից:

Այս տարվա առաջին երեք ամսում բնակչության իրական եկամուտները անցյալ տարվա առաջին եռամսյակի համեմատությամբ ավելացել են մոտավորապես երկու տոկոսով, որի հետեւանքով փաստորեն կանգ է առել եկամուտների տարբերացման աճը: Գրեթե 10 միլիոնով կրճատվել է չքավորության գծից ցածր կենսամակարդակով ապրող ռուսաստանցիների թիվը:

Թուրքիա. նոր կառավարություն, նոր ճգնաժամ

Երկու ամիս չգոյատեւելով, Թուրքիայի նոր կառավարությունը հայտնվեց ճգնաժամի եզրին: Դրա պատճառը խորհրդարանի օրերս ընդունած որոշումն է նախկին վարչապետ եւ «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցության ղեկավար Թանսու Չիլլերի նկատմամբ հետաքննություն անցկացնելու մասին:

«Բարօրություն» իսլամական կուսակցության հայտարարության համաձայն, որի նախաձեռնությամբ հարցը մտցվել էր օրակարգ, Թ. Չիլլերը պետք է պարզաբանումներ տա «ԹԵԴԱՇ» էլեկտրական ընկերության պայմանագրերի իրացման անօրինությամբ, ինչպես նաեւ նրա կողմից անշարժ կայք ձեռք բերելիս թույլ տված յուրացումների համար: Ինչպես նշում են տեղի դիտորդները, կրոնականների եւ նրանց պարագլուխ Նեջմեթթին Էրբաքանի գլխավոր նպատակն է «խարխլել» ներկայիս կառավարությունը:

«Բարօրություն» կուսակցության [illegible], հետաքննությունից եւ Չիլլերի գործը սահմանադրական դատարան հանձնելուց հետո «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցության եւ Մեսութ Յըլմազի «Մայր հայրենիք» կուսակցության կոալիցիան ինքնաբերաբար կտրոհվի եւ նախարարների նոր կաբինետ կկազմվի իսլամականների հետ համատեղ:

Էրբաքանի կուսակցությունը, որը հանդես է գալիս Թուրքիայի տնտեսական կառուցվածքը իսլամական հիմունքներով վերափոխելու, Արեւմուտքի հետ նրա առանձնացման եւ մուսուլմանական աշխարհի հետ միավորվելու օգտին, հաղթանակ է տարել անցյալ տարվա դեկտեմբերին կայացած ընդհանուր պառլամենտական ընտրություններում:

ԴԵՄՔԵՐ

Շին Կանեմարու.

Ճապոնիայի քաղաքական կյանքի «արքա արարողը», մահացավ 81 տարեկան հասակում

Շին Կանեմարուն՝ Ճապոնիայի 1980-ականների ամենաազդեցիկ քաղաքական գործիչներից, դարձավ այն համախմբող ուժը, որին հաջողվեց պահպանել Լիբերալ դեմոկրատական կուսակցության միասնականությունը, դարձնելով նրան աշխարհի ամենաերկարակյաց քաղաքական մեքենան: Նա ժամանակակից Մաքիավելլին էր՝ օժտված փառամոլ մարդկանց հասկանալու բոլոր թերություններով, որին, ի վերջո, տապալեց անհագությունը:

1982 թվականից ի վեր, շուրջ մեկ տասնամյակ, պրն Կանեմարուն գործում էր վարագույրի ետեւում, սարքելով կամ կազմալուծելով բոլոր նրանց, ովքեր հանդգնում էին հակաճառել կուսակցության մեջ իր զորեղ ֆրակցիային: Նրա համոզմամբ Դիետում (խորհրդարան) օրինագծերի անցկացման ամենաարդյունավետ եղանակը ընդդիմության փրկագին վճարելն էր: Գաղտնիք չէ, որ սոցիալիստական ընդդիմության եկամուտի հիմնական աղբյուրը, պրն Կանեմարուի շնորհիվ, Լիբերալ դեմոկրատական կուսակցությունն էր:

Պրն Կանեմարուի շնորհիվ Յասուհիրո Նակասոնեն վարչապետի պաշտոնում մնաց Ճապոնիայի համար աննախադեպ երկար՝ երեք ժամկետ: Այնուհետեւ նա սկսեց հող նախապատրաստել 1987 թ. ընտրություններում Նոբորու Տակեշիտայի հաղթանակի համար: Երբ կուսակցության անդամավարձի հետ կապված սկանդալի մերկացումները գցել էին ԼԴԿ-ի պարագլուխների մի ամբողջ սերնդի վարկն ու հեղինակությունը, վտանգի տակ դրել անգամ կուսակցության ապագան, օգնության հասած Շին Կանեմարուն առաջ քաշեց ստվերում գտնվող չափից ավելի համեստ, սակայն ազնիվ Տոշիկի Կայֆուին՝ վերջինիս ժամանակավոր վարչապետ դարձնելու համար: Սկանդալի ավարտից հետո պրն Կանեմարուն պաշտոնը հանձնեց Կիիչի Միյաձավային, որի վարչապետ նշանակվելու «հերթը» հետաձգվել էր «Անդամավճարի» գործի կապակցությամբ:

Սակեի համագործակցություն

Ի տարբերություն Կակուեի Տանակայի՝ առասպելական «շոգունի», որը յուրացումների մեջ մեղադրվելու պատճառով 1974 թ. վարչապետի պաշտոնից հարկադրաբար հրաժարվելուց հետո Ճապոնիայում ընդհատակից էր իշխում, պրն Կանեմարուն երբեք չի զբաղեցրել այդ բարձր պաշտոնը: Նա մտել է քաղաքականության մեջ 1958 թվականին, իր հարազատ Յամանաշի պրեֆեկտուրայում սակեի պատրաստման ընտանեկան բիզնեսով զբաղվելուց հետո: Տասներկու անգամ ընտրվել է Յամանաշիի ներկայացուցիչ, այդ պաշտոնում մեծ հպարտությամբ բազմաթիվ ծառայություններ է մատուցել իր գյուղացի ընտրողներին, այդ թվում՝ նպաստելով ծեղընթաց մայրուղիների, արագընթաց երկաթգծերի կառուցմանը, գյուղատնտեսական ապրանքների արտադրության հովանավորմանը: Պրն Կանեմարուի միակ քաղաքական նշանակումը եղել է շինարարության նախարարի պաշտոնը: Պաշտոն, որը հիմք դրեց հետագայում իր ստեղծած փողային կայսրությանը:

Կանեմարուն սերտ քաղաքական համագործակցության մեջ էր Նոբորու Տակեշիտայի հետ, որը նույնպես ծագում էր սակե պատրաստող ընտանիքից: Այդ համագործակցությունն ամրացվեց նրանց զավակների ամուսնությամբ: Նրանք միասին դավադրություն կազմակերպեցին ծերացած, զառամյալ Տանակայի դեմ, 1987 թ. նրանից խլելով իր իսկ ֆրակցիայի ղեկավարությունը: Ստանալով կուսակցության ամենամեծ թեւի (որը վերանվանվեց «Տակեշիտայի ֆրակցիա») աջակցությունը, պրն Կանեմարուն հարմար պահին առանց դժվարության պրն Տակեշիտային նշանակել տվեց վարչապետի պաշտոնին:

Պրն Կանեմարուի քաղաքական գործելակերպի անողոքության ապացույցը առավել ակնհայտ դրսեւորվեց 1987 թ. իր ընկերոջը վարչապետի պաշտոնին նշանակելու համար ընթացող պայքարում: Կանեմարուն վարձատրել էր մի ավազակախմբի ղեկավարի, որպեսզի նրա մարդասպանները ուղեկցեն պրն Տակեշիտային նախընտրական հանդիպումների ժամանակ, պաշտպանելու համար նրա աջակողմյան ֆինանսավորողներից: Վճարումների համար նախատեսված գումարի մի մասը (ինչը եւ եղել է պրն Կանեմարուի անկման պատճառներից մեկը) տրամադրված է եղել մաֆիայի հետ կապ ունեցող մատակարարող ֆիրմայի կողմից:

1992 թ. հայտնի դարձավ, որ պրն Կանեմարուն անօրինական ճանապարհով այդ մատակարարող ֆիրմայից ստացել է 500 մլն իեն (շուրջ 4,2 մլն դոլար), որպես քաղաքական նվիրատվություն: Հասարակական կարծիքի ճնշման տակ 78-ամյա «արքա արարողը» ստիպված եղավ հեռանալ իր կուսակցական պաշտոնից եւ խորհրդարանից: Սակայն պրն Կանեմարուն վերջնականապես տապալվեց 6 ամիս անց, երբ նա եւ իր համհարզը մեղադրվեցին հարկերից խույս տալու մեջ: Պրն Կանեմարուի բազմաթիվ բնակարաններում եւ օֆիսներում կատարված խուզարկությունների ժամանակ հայտնաբերվեցին շուրջ 6 մլրդ իեն ընդհանուր արժողությամբ ոսկե ձուլակտորներ, թանկարժեք քարերով եւ դրամով լի թաքստոցներ: Նա մեղադրվում էր ավելի քան 1 մլրդ իեն եկամտահարկ թաքցնելու մեջ, սակայն դատավարությունն ընդհատվեց իր մահվան հետեւանքով:

(Խուզարկությունների արդյունքում հայտնաբերված փաստաթղթերը հիմք ծառայեցին նաեւ դատավարություն սկսելու արդյունաբերող Ռյոի Սաիտոյի դեմ, որը կաշառք տալու համար դատապարտվեց ազատազրկման՝ պատժի կատարման հետաձգումով: Վերջինիս անունը հայտնի էր դարձել նաեւ այն բանի համար, որ նա Վան Գոգի եւ Ռենուարի գործեր ձեռք բերելու համար վճարել էր ռեկորդային գներ, որոնց չափը այդպես էլ գաղտնի մնաց, ազատելու համար իր ընտանիքի անդամներին ժառանգության հարկ վճարելուց: Պրն Սաիտոն մահացավ մարտի 30-ին 79 տարեկան հասակում, սակայն նրա նկարները շարունակում են ապրել):

Պրն Կանեմարուի անկումը լիովին փոխեց Ճապոնիայի քաղաքական կյանքի դիմագիծը: Երբ նա չհեռանար, իր անմիջական ղեկավարության տակ գտնվող Տակեշիտայի հզոր ֆրակցիան երբեք չէր պառակտվի, հանգեցնելով իր իսկ կուսակցության մասնատմանը: Կանեմարուի զանցանքները առավել եւս բացահայտեցին ԼԴԿ-ի անմաքրաբարո գործելակերպը եւ այնպիսի նողկանք առաջացրեցին երկրի հասարակական կարծիքում՝ Լիբերալ դեմոկրատների նկատմամբ, որ ճապոնացիները, 38 տարի անընդմեջ նրանց օգտին քվեարկելուց հետո, այլեւս երես թեքեցին «խաբեբաներից»:

Կուսակցության նահանջը պայմաններ ստեղծեց երկար սպասվող ընտրական համակարգի բարեփոխումների համար: Ճապոնիայի առաջիկա ընտրություններում, որոնք պետք է կայանան 1997 թ. հուլիսին, թեկնածուներն ընտրվելու են մեծամասնական եւ համամասնական ներկայացուցչության խառը համակարգի գերմանական տարբերակով: Նման նորամուծությունը երբեք չէր անցնի Դիետում, հնարավոր լիբերալ դեմոկրատների օրոք: Սակայն, ինչպես հաճախ է լինում, այս բարեփոխումները կարծես կոչված են հեռացնելու ավելի շուտ ԼԴԿ-ի խնդիրները, քան իր հակառակորդներինը, որոնք չեն շտապում լայն մասսաների հետ աշխատելու այս կուսակցության հմտությանը:

Առաջիկա խորհրդարանական ընտրություններում Լիբերալ դեմոկրատական կուսակցությունը հաղթելու լավ հեռանկարներ ունի, ինչը նրան հնարավորություն կընձեռի ձեւավորելու միակուսակցական կառավարություն՝ ներկայիս կոալիցիոնի փոխարեն: Ընտրատարածքների փոփոխված սահմանների եւ քվեարկության նոր համակարգի պայմաններում բարեփոխված կուսակցությունը կարող է վերադառնալ իշխանության եւ կառավարել եւս երկար տարիներ: Երբ ԼԴԿ-ին իրոք հաջողվի հասնել դրան, ապա Շին Կանեմարուին կարելի է եւ ներել նրա [illegible] հանդերձյալ աշխարհից:

«The Economist»

digitised by A.R.A.R.@

ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ

Ապրիլի 24-ը Փարիզում

Ֆրանսիայի հայկական համայնքը հերթական անգամ ցուցադրեց իր անկփվելությունը կազմակերպելով Օսմանյան կայսրությունում հայերի ցեղասպանության 81-րդ տարեդարձին նվիրված կարևոր միջոցառումներ: Առաջին հերթին դրանք հեռուստային ֆայլերն էին, որոնք կատարվեցին Ապրիլի 24-ի այդ օրը, Ֆրանսիայում Հայաստանի Հանրապետության դեսպան Վիգեն Չիտեչյանի կողմից Փարիզի արվարձան Շարանտոն լը Պոնում խաչքարի հանդիսավոր բացումը, Փարիզի Հայոց առաջնորդական եկեղեցու զոհերի հիշատակին նվիրված սգո արարողությունը (3 օր առաջ՝ ապրիլի 21-ին, դրան նախորդել է սգո արարողությունը Փարիզի աստվածածնա տաճարում): Իսկ այնուհետև, ինչպես և յուրաքանչյուր տարի, հանրահավաք Հաղթանակի կամարի մոտ և ցուցարարների ավանդական երթը դեպի թուրքական դեսպանատուն: Այդ ամենն ավարտվեց Ապրիլի 24-ի երեկոյան փարիզյան եկեղեցիներից մեկում տեղի ունեցած հիմնավոր համերգով: Բայց այդ միջոցառումների պսակը 1915 թվականի Ապրիլի 24-ի Հիշատակի կոմիտեի կազմակերպած ակցիան էր: Խոսքը վերաբերում է ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի Մեծ դահլիճում, ապրիլի 20-ին կայացած երեկույթին: Դա բացառիկ մի բան էր՝ մի շարք ուշագրավ դրվագներով: Առաջին, 1915 թվականի հայկական ցեղասպանության զոհերի հիշատակին նվիրված երեկույթը ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի համբավավոր Մեծ դահլիճում անցկացնելու գաղափարը հարուցեց ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի թուրքական ներկայացուցչի ակտիվ բողոքն այն աստիճան, որ գրեթե մինչև ապրիլի 20-ը պարզ չէր, թե երեկույթը կկայանա՞, թե՞ կարգելվի: Հայկական կողմը շահեց այդ բախումին էլ ոչ հասարակ մենամարտը, և երեկույթը, ինչպես դուք արդեն գիտեք, տեղի ունեցավ: Երկրորդ, այդ միջոցառման բացառիկությունը նաև այն էր, որ այդ երեկույթին ներկա էին և ակտիվորեն մասնակցում էին պատգամավորներ, խորհրդարանական հիմնական խմբերի ներկայացուցիչներ, որոնք, ամեն մեկն իր հերթին, յուրովի ձևով խոսեցին հայկական ցեղասպանության մասին և վերջապես, այդ երեկույթի երրորդ առանձնահատկությունը թուրք հրավարչական պարոն Զարաքոլուի մասնակցությունն էր: Երեկույթի ծրագիրը կառուցված էր հետևյալ ձևով. առաջին մասը ելույթներ, որոնք միավորված էին «Ցեղասպանությունը երեկ և այսօր» ընդհանուր վերնագրով և ուղեկցվում էին 20-րդ դարի 4 ցեղասպանությունները ներկայացնող վավերագրերի, աուդիո-վիզուալ մոնտաժի ցուցադրումով (ժամանակագրական կարգով՝ հայկական, հրեական, կամբոջական և ռուանդական): Հաջորդ մասը՝ ցեղասպանությունը միջազգային հանրային կարծիքի և մարդու իրավունքների լույսի տակ: Պարոն Զարաքոլուն (թուրք իրավապաշտպան և կինը Այշե Զարաքոլուն հրատարակիչ, որը հայկական ցեղասպանության մասին այդ երկրում գրքեր հրատարակելու համար Թուրքիայում դատապարտվել էր բանտարկության), որին կազմակերպիչները հատուկ հրավիրել էին երեկույթի, անգլերեն լեզվով բավականին ծավալուն ելույթ ունեցավ տոտալիտար պետության մեջ մարդու իրավունքները խախտելու մասին: Նրա ելույթից առաջ Հայկական բարեգործական միության նախագահ և ելույթավար պրն Ալեքսիս Կովպյանը զգուշացրեց հասարակությանը, որ

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի խնդրանքով անթույլատրելի են քաղաքական արտահայտությունները և ելույթները: Իհարկե, ինչպես ասեր Թուրքիային չնայած այդ բանին, պրն Զարաքոլուն իրեն թույլ տվեց ասել մի քանի անմեղ, բայցևայնպես, վճռական արտահայտություններ, ինչպես «թուրքական հասարակությունը պատրաստ պետք է ճանաչի հայկական ցեղասպանության հարցը» և «ազատագրի հոգին այդ մղձավանջից»: Եվ մեկ այլ արձագանք. Բրյուսելում (Բելգիա) լույս տեսնող «Ինֆո-Տյուրքի» գլխավոր խմբագրի հանգիստ և ավելի շատ բարեկամական ուղերձը, որն այդ երեկույթի ժամանակ Ֆրանսիայի քաղաքական և հասարակական գործիչների հայտնած բազմաթիվ դիտումներից մեկն էր: Հայերի ցեղասպանության 81-ամյա տարելիցին նվիրված երեկույթի հաջորդ մասը մտքերի փոխանակությունն էր, որը ներառում էր ինչպես ցեղասպանությունն ընդհանրապես կանխելու թեման, այնպես էլ ֆրանսիական խորհրդարանի կողմից հայկական ցեղասպանությունը ճանաչելու հարցը: Ֆրանսիայի հայկական համայնքի համար ազգայնականության և ռասիզմի դեմ պայքարն առավել հրատապ ձևով ի հայտ եկավ անցյալ տարի տեղի ունեցած ամերիկացի գիտնական, բարձրաստիճան Բեռնարդ Լյուիսի և նրա 1915 թ. իրադարձությունների «մեկնաբանության» հետ կապված դատավարությունից հետո: Պատահական չէ, որ այդ դրվագը բազմիցս արծարծվում էր ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի երեկույթի ընթացքում և շեշտվում, առանց բացառության, բոլոր ելույթ ունեցողների խոսքում: Սոցիալիստական կուսակցությունից ֆրանսիական խորհրդարանի ներկայացուցիչները՝ Միշել Վեռոնը, կոմունիստների կին ներկայացուցիչ Ժանին Ժամբոն, Մարդու իրավունքների լիգաների միջազգային ֆեդերացիայի նախագահ Դանիել Ժակոբին, Իսի լե Մուլինոյի քաղաքապետ Անդրե Սանտինին, Ռուանդայից (դեսպանություն, որը հենց վերջերս 1994 թ., ճաշակեց ցեղասպանության սարսափները), իրավապաշտպան «Լակրուա» հանդեսի գլխավոր խմբագիր և Պիեր Իվ լը Դերիոն և, վերջապես, Արա Գրիգորյանը երեկույթի կազմակերպիչներից և 1915 թ. Ապրիլի 24-ի կոմիտեից «բախվեցին» ազգայնականության և ռասիզմի դրույթներին: Մտքերի փոխանակությունը առավել քան շիկացած էր, քանի որ, երբ մի կողմից լսվում էին հայանպաստ հայտարարություններ այն մասին, որ Թուրքիայի նկատմամբ պետք է կիրառվեն դիվանագիտական պատժամիջոցներ և, որ վերջինս «չպետք է դառնա Եվրոպական տնտեսական ընկերակցության անդամ այնքան ժամանակ, քանի դեռ չի ճանաչել 1915 թ. հայերի ցեղասպանությունը», իրականությունը հիշեցնում էր մեկ այլ բանի մասին: Մոտավորապես այդ նույն խոսքերը հնչեցին Ապրիլի 24-ի առիթով նաև անցյալ և նախանցյալ տարի: Բայց ստացվում էր, որ հաջորդ օրն ամեն ինչ մոռացվեց: Ուստի զարմանալի չէր, որ մտքերի փոխանակության ժամանակ հայկական կողմի ներկայացուցիչ Արա Գրիգորյանի ռեակցիան թերահավատ էր: Դահլիճը ընդունում կատարվող ամեն ինչի նկատմամբ շատ ակտիվ էր արձագանքում և հատկապես աջակցում էր Ա. Գրիգորյանին այն բանում, որ պետք է տեսությունից անցնել պրակտիկայի և հայկական ցեղասպանության հարցը մտցնել խորհրդարանի օրակարգի մեջ: Բոլոր ներկա պատգամավորները ազնվորեն խոստացան, որ դա կկատարվի շատ շուտով, և որ դրա մասին հանրագիրը կստորագրեն ամենատարբեր քաղաքական հոսանքների ներկայացուցիչները («աննախադեպ կոնսենսուս», ինչպես նշեց խորհրդարանականներից մեկը): Ասվածն արված է: Արդեն ապրիլի 23-ի երեկոյան 1915 թ. Ապրիլի 24-ի հիշատակի օրվա նախօրեին, Ազգային ասամբլեայում հայկական ցեղասպանությունը ճանաչելու և Գեսոյի օրենքը (օրենք, որը պատժում է հրեաների ցեղասպանությունը և երկրորդ համաշխարհային պատերազմում նացիստների հանցագործությունները) ընդլայնելու օրինագիծը կրկին ու կրկին արծարծեցին երեք պատգամավորներ՝ սոցիալիստ Ռընե Ռուժը և «Ֆրանսիա-Հայաստան» խմբի նախագահ Ֆրանսուա Ռոշբլուան: Նրանց իրենց խնդրանքի միաժամանակ պատասխան չստացան, քանի որ, ինչպես հայտարարեց արդարադատության նախարար Ժակ Տուբոն, «իրավական և քաղաքական իմաստով դա շատ ծանր հարց է»: «Ոչ ոք մտադիր չէ մոռանալ այն, ինչ կատարվեց: Թուրքիան պետք է այսօր լույս մտածի իր սեփական անցյալի և պատմության մասին: Անհրաժեշտ է, որ գիտնականները լրիվ իրավունք ունենան խոսելու այդ հարցի վերաբերյալ ինքնադատման» հնչեց ի պատասխան: Համենայնդեպս, «Սառույցը շարժվեց», և հայկական ցեղասպանության մասին հարցը հնչեց ֆրանսիական խորհրդարանում: Սպասենք արդյունքների:

Սեփ. թղթ.
Փարիզ

ՓԱՍՏԱԹՂԹ

ԱԺ պատգամավորի ելույթը Ստամբուլում

Հայկական պատվիրակությունը համաժողովի դահլիճում

Ինչպես հայտնի է, վերջերս Ստամբուլում տեղի ունեցավ միջխորհրդարանային միության 95-րդ համագումարը, որին մասնակցեց և ՀՀ Ազգային ժողովի պատվիրակությունը: Ստորև ներկայացնում ենք պատվիրակության անդամ Գեղամ Ղարիբջանյանի ելույթը, որը, կարծում ենք, կհետաքրքրի ընթերցողին:

Անիի փլատակների մոտ

Մեծարգո պարոն նախագահ
պատվարժան գործընկերներ
Տիկնայք և պարոնայք

Հայերը, որպես յուրահատուկ պատմական ճակատագրի տեր ազգ, ունեն իրենց հատուկ տեսակետը ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների վերաբերյալ:

Ինձ գոհունակություն է պատճառում օգտագործել առիթը և այս ամբիոնից խորին շնորհակալություն հայտնել մեր արաբ եղբայրներին, որոնք օթևան տվեցին Օսմանյան կայսրությունում 1915 թ. հայերի ցեղասպանությունից փրկված մեր հայրենակիցներին:

Այսօր, դարավերջին ծաղկող հայ համայնքներ կան Սիրիայում, Լիբանանում, Իրանի Իսլամական Հանրապետությունում, Ֆրանսիայում, Հունաստանում, Կիպրոսում, ԱՄՆ-ում, Լատինական Ամերիկայի երկրներում, Ռուսաստանում, Վրաստանում և բազմաթիվ այլ երկրներում:

Հայաստանի Հանրապետությունն իր Սահմանադրությամբ հռչակել է արտասահմանում բնակվող իր հայրենակիցների իրավունքների պաշտպանման քաղաքականությունը և այդ առնչությամբ չունի որևէ դժգոհություն վերոհիշյալ երկրների կողմից տարվող քաղաքականության վերաբերյալ:

Ադրբեջանն իսկ իրեն դիտելով որպես կայսրություն, ոտնահարում էր իր տարածքում բնակվող ազգերի իրավունքները: Այդ քաղաքականությունը հայերին կանգնեցրեց երկընտրանքի առջև. կամ կործանվել, կամ զենքը ձեռքին պաշտպանվել:

Յուրաքանչյուր ոք ունի կյանքի, ազատության, անձեռնմխելիության, արժանապատիվ ապրելու իրավունք անկախ ռասսայից, հավատքից և ազգային պատկանելությունից:

Լեռնային Ղարաբաղի հայերի այդ իրավունքները պետք է ճանաչվեն:

Այսօր ընդհանուր քննարկումների ընթացքում, իր ելույթում Ադրբեջանի ներկայացուցիչն ընդունեց, որ գոյություն ունի լուրջ հակասություն պետությունների տարածքային ամբողջականության և ազգերի ինքնորոշման իրավունքի սկզբունքների իրագործման միջև և կոչ արեց վեհաժողովի մասնակիցներին խորհուրդ տալ ինչպես կարգավորել այս հակասությունը:

Արձագանքելով այս կոչին, կոչ ենք անում Ադրբեջանին ճանաչել Լեռնային Ղարաբաղի հայերի ինքնորոշման իրավունքը և դրանով վերջ դնել բռնությանը:

Շնորհակալություն

Հավաք Նյու Յորքի հրապարակում

Քաղաքի հրապարակներից մեկում տեղի ունեցավ հայոց ցեղասպանության 81-ամյա տարելիցին նվիրված հավաք 1500 մարդու ներկայությամբ, որոնց թվում էին հոգևորականներ, մտավորականներ, քաղաքական դեմքեր, հաղորդում է «Ազատություն» ռադիոկայանը: Կատարվել են Հայաստանի և ԱՄՆ-ի հիմները:

«Լինելով հրեա, ես խորապես ընկալում եմ հայերի կացությունը և գտնում, որ զոհերի առջև մեր պարտքն է անհանգիստ հետամտել ցեղասպանության ճանաչումը, իսկ ապա ու ժողովրդավար Հայաստանի Հանրապետության համերաշխական կյանքը փոխզիջման պատասխանն է այն հրագործողներին»: Այս խոսքերն անմոռ էր լսել պարեկապարույր մի մասնակցից, որը չնայած իր բարձր պաշտոնին, միաժամանակ դատավարում է քաղաքի ոստիկաններից մեկում:

«Չնայած Հայաստանի շրջափակմանը և Թուրքիայի կողմից ցեղասպանության ուրացմանը, մենք գիտենք, որ եղել է ցեղասպանություն, և նախագահ Քլինթոնին խնդրելու ենք, որ իր ելույթներում օգտագործի հենց այդ «ցեղասպանություն» բառը», ասաց մի կոնգրեսական, անդրադառնալով Սենատ կոնգրեսում դեռևս չվավերացված ցեղասպանության վերաբերյալ հոդվածին:

Հանդիսությունը եզրափակել է Խաժակ արքեպիսկոպոս Պարսամյանը:

Ցեղասպանության տարելիցի գլխավոր ձեռնարկը՝ արդյունավետ

Կալիֆորնիայի հայերի հայոց ցեղասպանության 81-րդ տարելիցի գլխավոր ձեռնարկը, բազմահազարանոց միտինգը, տեղի ունեցավ Մոնթեբելլոյում, եղեռնի զոհերի հուշահամալիրում: Մասնակցում էին արևմտյան շրջանի հայ եկեղեցու բեմերի առաջնորդները, Գլենդելի, Փասադենայի քաղաքապետները, կոնգրեսականներ, Կալիֆորնիայի փոխնահանգապետը և այլ պաշտոնական անձինք:

Ոգեկոչման խոսքեր ասացին Փասադենայի քաղաքապետը, Հայաստանից հատկապես այդ առիթով ժամանած գրող, պատմաբան, դոկտոր Բագրատ Ուլուբաբյանը, ԱՄՆ-ի նախագահական ընտրությունների թեկնածու, սենատոր Բոբ Դոուլի տիկինը Էլիզաբեթ Դոուլը և ուրիշներ:

Ալեքսի Երկրորդը կայցելի Հայաստան

Մոսկվայի և համայն Ռուսիո պատրիարք Ալեքսի Երկրորդը մեկնում ուղևորության Վրաստան և Հայաստան: ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման համաձայն, ապրիլի 27-ին պատրիարքին Թբիլիսիի օդանավակայանում հանդիսավորությամբ կդիմավորեն համայն Վրաստանի պատրիարք, կաթողիկոս Իլիա Երկրորդը, հոգևորականությունը, կառավարության ներկայացուցիչներ: Վրաստանում, Ալեքսի պատրիարքը հանդիպում կունենա նախագահ Էդուարդ Շևարդնաձեի հետ:

digitised by A.R.A.R.@

Մշակույթ

Ռոբերտ Մուզիլ.

Էսսե

Ճշմարտություն եւ հոգի

Ավստրիացի մեծանուն գրող Ռոբերտ Մուզիլի (1880-1942) ... [illegible]

Մարդը առանց հատկությունների
(համառոտ վերլուծ)

[illegible]

Սամվել Մարգարյան

Ասպեր

Ռոք երաժշտության «դինոզավրը»՝ Ջո Քոքեր

...Ասում են, առասպելական Վուդստոկի փառատոնում (1969թ.) երիտասարդ ու նիհար Ջո Քոքերին հաջողվեց իր հզոր ձայնի շնորհիվ դադարեցնել անձրևը։

Սակայն 25 տարի անց, 1994թ. կայացած «Վուդստոկ-94»-ին դրա կազմակերպիչները հարկ չհամարեցին հրավիրել «ծերուկին» (հիրավի, կինեսնա-այսօր մեկ այդ «դինոզավրի»՝ «Deep Purple»-ի կիթառահար Ռիչի Բլեքմորի խոսքերն անհասկանալի երիտասարդության մասին): Եւ դա այն դեպքում, որ չկան Վաղուստոկ-60-ի արդեն առասպել դարձած այլ մասնակիցները Ջենիս Ջոփլինը, կիթառի արքա Ջիմի Հենդրիքսը...

Սակայն, 51-ամյա ծերուկը չընկճվեց նա պատասխանեց սքանչելի ձայնասկավառակի լույս ընծայումով այն կոչվեց «Have A Little Faith» («Ունեհես, խնդիխին են Ջիմի Փեյջը, Ռոդ Ստյուարտը, վերջին տարիների ստար-ասղ Ուիթնի Հյուսթընը և ուրիշներ։

Տարիների ընթացքում նա, վերջապես, ճանաչում ձեռք բերեց այն նվագախումբը, առանց որի դժվար է պատկերացնել Քոքերի այսօրվա կատարումները, և այժմ նույնպես անքակտ հավասարին բաժանված, դաշնակահար Քրիս Սթեյնթոնն է։ Նա հետ

Ջոն ձայնագրեց իր առաջին սկավառակը «With A Little Help From My Friends» («Ընկերներիս մի փոքր օգնությամբ»), որի անունը վերցված է «Բիթլզ»-ի յավագույն գործից։

Նշենք յոսային Էլենքի անունն է, հայազգի Ջոն Մալամազյանը։

Ի դեպ, Քոքերին առավել նրբագգաց եւ «արիստոկրատ» երաժշտագետները միշտ էլ մեղադրել են նրա մեջ, որ հաճախ է կատարում ուրիշի երգերը։

Սակայն բացարձակապես անհնար է այսօր պատկերացնել Ջո Քոքերի արվեստն առանց նրա յուրօրինակ մեկնաբանությունների ուրիշի այնպիսի գործերի, ինչպիսիք են, մասնավորապես, հանճարեղ Էլթըն Ջոնի «Sorry Seems To Be The Hardest Word» («Ներողությունն ամենածանր խոսքն է թվում») եւ Բիլլի Փրեստոնի հիմնախնդ «You Are So Beautiful» («Դու այնքան գեղեցիկ ես») երգերը։

գիր մի փոքր հավատ»), որն ընդգրկեց Քոքերի 12 լավագույն երգերը նոր ավելի «ծանր» կատարմամբ։

Արդեն երկու տարի է, ինչ այդ սկավառակի այնպիսի գործեր, ինչպիսիք են «Simple Things» («Պարզ բաներ»), «Summer In The City» («Ամառը քաղաքում»), «Highway, highway» («Ճանապարհ, ճանապարհ») հաղորդում են օրը մի քանի անգամ գրեթե բոլոր ռադիո եւ հեռուստաալիքներից։

Հետաքրքիր է նշել, որ Հայաստանում առավել «սիրված են» Ջո Քոքերի երկու սկավառակ Ծեված «Have A Little»-ը (1994) եւ «Night Calls»-ը («Գիշերային կանչեր»)։

1996թ. նա ձայնագրել է 18 սկավառակ, նրա 9 երգեր մեկ են

հիթ-շքերթների 40 լավագույն գործերի ցանկում, երգեր է գրել տասնյակից ավելի ֆիլմերի համար։ Իր ավելի քան 25-ամյա կարիերայի ընթացքում Քոքերը համագործակցել է աշխարհի ականավոր երաժիշտների

Ռոք երաժշտության աննկուն վետերանը այս բողոքին պատասխանեց նաեւ 1994-95թթ. իր համաշխարհային հյուրախաղերով Հարավային Աֆրիկա, Եվրոպա, Միացյալ Նահանգներ, Կանադա, Ավստրալիա, Նոր Զելանդիա, Հարավ-Արեւելյան Ասիա եւ Լատինական Ամերիկա։

Այ, երբ նա Հայաստան գա․․․ մի օր...

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Սպորտ

«Կրակի վրա յուղ մի լցրեք...»

Երբ թիմում կա երկու հուսալի դարպասապահ, առավ դա, ինչ խոսք, ակումբի համար հրաշալի է: Իրենց՝ դարպասապահների համար սա ոչ լավագույն տարբերակն է: Մեկը հիմնականում սպասված է մնալ պահեստում, կարող է անգամ որակյալ ան. առաջնություն չունենալ՝ չնայած ունեցած բարձր վարպետությանը: Նման փաստը դժվարին երկընտրանքի առաջ է կանգնեցնում նաեւ մարզիչներին՝ ո՞ւմ տալ նախապատվությունը: Իսկ միայն մեկ առաջատար դարպասապահի առկայությունը դրդում էլ հնարավոր են վնասվածքներ, որի հետեւանքով թիմը կարող է կանգնել ծանր կացության առջեւ:

Վերնեքյանի, ինչպես եւ թիմի ու ազգային հավաքականի մեր ֆուտբոլում առկա դրությունների շուրջ խորհրդածություններով թերթի թիվ 7-ում հանդես էր եկել «Արարատի» եւ հանրապետության ընտրանու դարպասապահներից Հարություն Աբրահամյանը: Այսօր նույն հարցերի շուրջ զրույցի ենք հրավիրել հաջորդ դարպասապահին՝ Արմեն Պետրոսյանին (որն, ի դեպ, իր ավագ խաղընկերոջ բնութագրմամբ, թիմի ամենահամեստ խաղացողներից մեկն է):

Արմեն Պետրոսյան: Ծնվել է 1973 թ. նոյեմբերի 13-ին: Քաշը՝ 77 կգ, հասակը՝ 180 սմ: ՀՀ առաջնություններում անցկացրել է 57 հանդիպում, բաց թողել 27 գնդակ: Դարձել է նաեւ 4 գոլի հեղինակ:

- Լինո՞ւմ են դեպքեր, երբ պահեստայինի նստարանին նստած սպասում ես, որ խաղընկերդ գոլ բաց թողնի, որ մտնես խաղադաշտ:
- Ինչպես կարող է, ոչ:
- Սպասողակա՞ն, թե՞ ձախողակյալ դարպասապահ ես:
- Դա դարպասապահի գաղտնիքն է:
- Ո՞վ է ձեզանից ավելի փորձառու՝ դո՞ւ, թե՞ Հարությունը:
- «Արարատում» եմ 1990-ից: Վիճակագրությամբ չեմ զբաղվում: Տարիքով ավելի մեծը Հարություն Աբրահամյանն է:
- Ֆուտբոլային ես կամքը: Առաջին ուսուցիչդ: Երբվանի՞ց ես սկսեցիր զբաղվել ֆուտբոլով: Ինչո՞ւ հատկապես դարպասապահ դարձար:
- Կամք, որպես այդպիսին, չունեմ: Առաջին ուսուցիչս Կոնստանտին Բեգլարյանն է, որի ղեկավարությամբ սկսել եմ մարզվել 1985-ից: Մարզիչը նպատակահարմար գտավ, որ դարպասում կանգնեմ: Եվ այդպես ուղեկից դարպասապահի իմ ճանապարհը:
- Դո՞ւ ես լավ դարպասապահ, թե՞ Հարությունը:
- Մարզիչները թող որոշեն:
- Դու զգո՞ւմ ես, որ արժանի ես խաղալու ազգային հավաքականում: Քեզ բարձրակարգ դարպասապահ համարո՞ւմ ես:
- Երբ հրավիրում են հավաքական, ուրեմն արժանի եմ: Բարձրակարգ եմ, այո:
- Որտե՞ղ է հեշտ խաղալ՝ «Արարատո՞ւմ», թե՞ հավաքականում: Ո՞ր թիմի պաշտպաններն են ավելի վստահելի: Քո ամենամոտ ընկերնե՞րը:
- Երկուսում էլ: Առանձնացնել չեմ կարող: Բոլորի հետ էլ հարաբերություններս ջերմին են:
- Ո՞ր մարզչի հետ է հաճելի եւ հետաքրքիր աշխատել: Ո՞ւմ ես համարում լավագույն մարզիչ:
- Երբ ինքդ ճիշտ ես աշխատում, ապա բոլորի հետ էլ հետաքրքիր ու հեշտ է, որովհետեւ գիտես՝ ինչ ունես: Լավագույն մարզիչը նա է, ով ամեն ինչի հետ մեկտեղ կարողանում է թիմում կարգապահությունն անհրաժեշտ մակարդակի վրա պահել:
- Ինչպե՞ս կբնութագրեիր ՈՒԵՖԱ-ի հերթական փորձը դարպասի երկարության ու բարձրության ավելացման հարցում: Ի՞նչ կտա այն ֆուտբոլին:
- Հանդիսականը ստադիոն է գալիս գոլեր տեսնելու ակնկալիքով: Այսօր խփվող գոլերի քանակը սակավ է: Փոփոխությունը, հավանաբար, արվում է, որպեսզի հանդիսականները ավելի շատ գոլ տեսնեն, թեեւ, գտնում եմ, հարձակվողների վարպետությունը պետք է բարձրացվի:
- Վախենո՞ւմ ես 11 մետրանոցից: Ո՞ւմ հարվածն է քեզ ցնցել, հանկարծակիի բերել, ո՞ր հարձակվողն է քեզ համար առավել վտանգավոր:
- Հարվածողն է վախենում: Ես ձգտում եմ հաղթող դուրս գալ դրանից: Չեմ կարող որեւէ մեկին առանձնացնել: Յուրաքանչյուրն ունի իր առանձնահատկությունը:
- Գաղտնիք չէ, որ դարպասապահը երկրորդ գծից ղեկավարում է խաղը: Քեզ լսո՞ւմ են, քո ցուցումները հաշվի առնո՞ւմ են խաղընկերները:
- Երբ ղեկավարությունները տեղ է հասնում, լավ է, առավել այն անվերապահորեն կատարվում է:
- Հայհոյանքներ լսո՞ւմ ես տրիբունաներից:
- Իհարկե: Դա, անկասկած, միշտ եղել է ու կլինի, միայն թե, կարծում եմ, ամեն ինչ սահմանի ու չափավոր պետք է լինի:
- Քո եւ Հարությունի միջեւ մրցակցություն կա՞: Նախանձ կա՞ իրար նկատմամբ:
- Մրցակցություն, անշուշտ, կա: Դարպասը մեկն է, այն պաշտպանելու հավակնորդները՝ երկուսը: Նրանցից մեկը պետք է կանգնի: Ում մարզիչները վստահում, կանգնեցնում են, փոխարենը նա է հաղթում, նա է պարտվում, այդ մրցապայքարում: Նախանձ չկա:
- Ո՞ր կողմում՝ հյուրախաղային, թե՞ հարազատ դաշտում ես ավելի վստահ խաղում:
- Առանց կողմնացույցի, ավելի դիտվում, դժվար է կողմնորոշվել (ծիծաղում է): Իսկ երբ առանց կատակի՝ ինձ համար տարբերություն չկա:
- Խաղից հետո ծեծկռտուքներ, իրար հետ «հաշիվ մաքրելու» դեպքեր լինո՞ւմ են:
- Մեզանում բացառվում է:
- Ո՞վ է թիմում, հավաքականում այսօր անվիճարկելի լիդերը: Ո՞վ է «տաքը»...
- Կան առաջատար, առանցքային մի շարք խաղացողներ, սակայն թիմն իր ներսից առանձին լիդեր չկա: Յուրաքանչյուրն իր չափով հարգում եւ հարգվում է թիմում:
- Անհաջողության դեպքում մեղքը քո մե՞ջ ես փնտրում, թե՞ աշխատում ես այն ուրիշի վրա բարդել:
- Մեղքի բաժին ունենալիս, ինչպե՞ս կարող եմ արդարանալ, նամանավանդ այն կատարվում է մարզադաշտում ներկա գտնվողների հայացքի ներքո:
- Վախենո՞ւմ ես, երբ դուրս ես գալիս միջազգային հանդիպման:
- Վախ չէի ասի, պարզապես, միջազգային խաղի արժեքը բարձր է, դրա հետ կապված խաղաոճը, հետաքրքրությունն առավել մեծ են, որն էլ բարձրացնում է զգոնությունը, պատասխանատվությունը: Ինձ ավելի պատասխանատու եմ զգում: Դրանից էլ ներքին լարվածությունն ու հուզմունքը: Այս առումով մեր նկատմամբ վերաբերմունքը պրոֆեսիոնալ չէ, թեեւ համարվում ենք այդպիսին: Պրոֆեսիոնալ մակարդակի համար դեռ շատ անելիք ունենք: - Ինչո՞ւ են թիմից հեռանում «լավագույն տղերքը»:

- Դա թիմի փակ թեմաներից է, թեեւ լավ տեղից մարդ չի գնում:
-Ինչո՞վ էր պայմանավորված այս առաջնության առաջին շրջանում «Արարատի» ձախողումը:
- Միանգամից երկու նապաստակի հետեւից վազելը միշտ էլ դժվար է: Թիմն ուժերի առավել մեծ ներդրումով հանդես եկավ Եվրոպայի գավաթակիրների գավաթի խաղարկությունում, ավելի շատ մտահոգվեց այդ մասին, քան ՀՀ առաջնությամբ:
- Հավաքականի ձեր գնահատակա՞նը եւ վերջին մրցաշրջանային անհաջողությո՞ւնը:
-Հավաքականն առաջնահերթ մնում է հույսի մեջ, դառնում հավաքական: Այսօր՝ այն ոչ մի կերպ չես համեմատի հինգ տարի առաջ եղած թիմի հետ: Նկատի ունեմ փորձի ձեռքբերումը: Անհաջողությունների կողքին եղան նաեւ ուրախ հաջողություններ, որոնք, ճիշտ է, առայժմ դեռ քիչ են: Անկասկած, առաջընթաց կա: Թիմը ոտքի է կանգնում: Եվ ամեն ինչ արվում է, որ հաջողությունները ավելի շատ լինեն: Այդ նպատակին էր ծառայում նաեւ վերջին մրցաշրջանը: Մեր լրագրողները անհաջողությունները (երբեմն օբյեկտիվ ու սուբյեկտիվ պատճառները չտարբերելով) չափազանց են քննադատում, մեծ ողբերգություն սարքում: Իսկ հաջողությունը միայն մի քանի տողով են նշում՝ խրախուսելու փոխարեն, կարծես նրանք այդպես էլ պետք է լինեն, առավել եւս ոչինչ չկա: Հարգելի լրագրողներ, կրակի վրա յուղ մի լցրեք եւ ոչնչից մեծ աղմուկ մի սարքեք:
- Արտասահմանյան թիմերից հրավեր ունեցե՞լ ես:
- Առայժմ չի եղել: Դե, երբ եմ խաղում, որ երեւամ: Երազում եմ եվրոպական որեւէ ակումբում խաղալ:
- Գործող ֆուտբոլիստներից ո՞ւմ խաղն է քեզ հիացմունք պատճառում: Ո՞ւմ ես համարում հայկական ֆուտբոլի բոլոր ժամանակների լավագույն խաղացողը:
-Գործողներից լավագույններն շատ են, ում հավաքական են հրավիրում եւ էլի մի քանիսը, ովքեր միայն օբյեկտիվ պատճառներով չեն ընդգրկվում հավաքականի կազմում: Բոլոր ժամանակներից՝ իմ տեսած ֆուտբոլիստներից, կարծում եմ, մինչեւ օրս հանդես եկող Խորեն Հովհաննիսյանն է:
- Վնասվածքներ շա՞տ ես ստանում:
- Վնասվածքները քիչ են, քանի որ քիչ եմ խաղում:
- Ինչո՞ւ «Արարատից» գնաց Դարբինյանը:
- Ճշմարիտ ասելու ցանկություն չունեմ, ենթադրություններով խոսել չեմ սիրում: Դարբինյանը լավ մարզիչ է: Ամեն մի, այդ թվում նաեւ մարզիչը, ունի իր թերի ու դրական կողմերը: Մարզիչներին գնահատել ու հակադրել միմյանց չեմ սիրում:
- Դարպասապահներից ովքե՞ր են լավագույնները:
- Գործողներից լավագույնը, թերեւս, մենք երկուսս ենք:
-Ֆուտբոլն ապահովո՞ւմ է ձեր նյութական բարեկեցիկ կյանքը:
- Աշխատում ենք, որ ապահովի:

Արամ Ուզունյան

Շախմատի նախաօլիմպիական փառատոն

Սպորտսվարժության նիստերի դահլիճում տեղի ունեցավ Հայաստանի շախմատի ֆեդերացիայի նախագահ Վանիկ Զախարյանի եւ պատասխանատու քարտուղար Գագիկ Հովհաննիսյանի մամուլի ասուլիսը՝ նվիրված երեւանում կայանալիք շախմատի նախաօլիմպիական փառատոնին:

Վ. Զախարյանը մասնավորապես հայտնեց, որ փառատոնի բացումը կկայանա ապրիլի 27-ին, ժամը 18-ին, Օպերայի եւ բալետի ազգային թատրոնում: Փառատոնի ծրագիրն ընդգրկում է մի քանի մրցաշար՝ Տիգրան Պետրոսյանի հուշամրցաշարը, որին մասնակցելու են Հայաստանի 5 եւ արտասահմանյան 7 գրոսմայստերներ, Հենրիկ Գասպարյանի հուշամրցաշարը՝ 120_150 մասնակիցներով: Հուշամրցաշարերի ավարտից գրեթե անմիջապես հետո կմեկնարկի Եվրոպայի չեմպիոնուհիների գավաթի կիսաեզրափակիչ փուլը, որին, բացի հայկական կարգերի, կմասնակցեն Հայաստանի, Վրաստանի, Ռուսաստանի եւ Ռումինիայի լավագույն շախմատիստուհիները:

Լրագրողներին ծանոթացրին մրցաշարերի անցկացման կարգին, նշվեց, որ երեւան են ժամանելու այնպիսի շախմատիստներ, ինչպիսիք են Բորիս Գուլկոն (ԱՄՆ), Ալեքսանդր Խալիֆմանը (Ռուսաստան), Պրեդրագ Նիկոլիչը (Բոսնիա), Մայա Չիբուրդանիձեն, Նանա Ալեքսանդրիան (Վրաստան), Յան Էլվեստը (Էստոնիա) եւ ուրիշներ:

Մամուլի ասուլիսի մասնակիցները խոսեցին նաեւ համաշխարհային օլիմպիադայի նախապատրաստական աշխատանքների մասին: Նշվեց, որ օլիմպիադային մասնակցելու հայտ ներկայացրած երկրների թիվը հասել է 11_ի: Մայիսի 5_ին, կազմակերպական աշխատանքներին ծանոթանալու նպատակով, երեւան կայցելի ՖԻԴԵ_ի փոխպրեզիդենտ Ֆլորենսիո Կամպոմանեսը: Իսկ ՖԻԴԵ_ի ղեկավար Կիրսան Իլյումժինովն այստեղ կժամանի ավելի ուշ: Նա ներկայումս ակտիվորեն զբաղված է ՖԻԴԵ_ի գծով աշխարհի չեմպիոնի բացի համար Անատոլի Կարպով_Գատա Կամսկի մրցամարտի կազմակերպմամբ, որն, ի դեպ, ըստ վերջին տվյալների, կայանալու է ոչ թե Բաղդադում, այլ Կ. Իլյումժինովի հայրենի խաղաքում՝ Կալմիկիայի մայրաքաղաք Էլիստայում: Էլիստան ընդունելու է նաեւ շախմատի հաջորդ համաշխարհային օլիմպիադան:

Մարաթոնյան վազք

«Մարաթոնյան վազք» հասկացությունը բոլորին է հայտնի: Գիտենք նաեւ, թե որտեղ եւ ինչպես է առաջացել այդ անվանումը: Բայց թե ո՞վ է մտահղացել այն մտցնել օլիմպիական խաղերի ծրագրի մեջ, շատերին հայտնի չէ:

Մարաթոնյան վազքի անցկացման մտահղացումը տվել է ֆրանսիացի մանկավարժ եւ մտածող, ժամանակակից օլիմպիական խաղերի հիմնադիր Պիեռ դը Կուբերտենի ընկերը եւ համախոհը՝ ֆրանսիացի լեզվաբան Միշել Բրեալը: 1895 թ., այցելելով Հունաստան, վերջինիս գլխում մի միտք է ծագել. կարո՞ղ են ժամանակակից մարզիկները հաղթահարել Մարաթոնից մինչեւ Աթենք ընկած 40 կմ երկարությամբ երթուղին, որը ժամանակին վազքով կտրել-անցել է հույն զինվոր Ֆիլիպիդը, որպեսզի աթենացիներին հայտնի պարսիկների նկատմամբ տարած հաղթանակի լուրը: «Եթե Աթենքի օլիմպիական խաղերի կազմակերպիչները համաձայնեն վերականգնել հույն զինվորի հերոսական վազքը, ես այդ մրցումների հաղթողին կշնորհեմ արծաթե գավաթ», գրել է Բրեալը Կուբերտենին: Այդ մտահղացման հավանությունն է տվել Կուբերտենը: Այդպիսով, մարաթոնյան վազքի մրցումները դարձան մեր ժամանակների առաջին օլիմպիական խաղերի զարդը:

— Վազանքի մասնակիցները մրցումների նախօրյակին գիշերն անցկացրին Մարաթոն ավանում: Կազմկոմիտեի ներկայացուցիչը նրանց զգուշացրեց, որ հաջորդ օրն սպասվում է ուժեղ շոգ եւ արեւահարության վտանգ կլինի: Մի քանի մարզիկներ որոշեցին լքել Մարաթոնը: Ընդամենը 25 հոգի դուրս եկան մեկնարկի: Եղանակի տեսությունը ճիշտ դուրս եկավ: Ամերիկացի, հունգարացի, ավստրալիացի եւ 21 հույն մարզիկներ սկսեցին վազքը: Առաջ է ընկնում ֆրանսիացի Լերմյուզոնը: Հույն վազորդներն իրար հետեւից դուրս են գալիս մրցասպարեզից: Կտրելով 30 կմ, ծանրաբեռնվածությամբ եւ խիստ շոգին չի դիմանում առաջատար՝ Լերմյուզոնը: Նա կանգ է առնում ճանապարհին: Կողքից հեծանիվով ընթացող հայրենակիցն հատուկ խուլով շփում է վերջինիս ոտքերը: Վազորդը փորձում է շարունակել վազքը, բայց մոտ երկու կիլոմետր վազելուց հետո կորցնում է գիտակցությունը եւ ընկնում ճանապարհին:

Վերջնագծից հինգ կիլոմետր առաջ առաջատարի դերն ստանձնեց աթենացի փոստատար Սպիրիդոն Լուիսը: «Երբ վերջինս առաջինը հասավ վերջնագծին, երկու հույներ նրան նստեցրեցին իրենց ուսերին եւ տարան թագավորի մոտ: Թագավորը գրկեց հաղթող մարզիկին: Պալատական կանանցից մեկը հանեց իր ադամանդե ժամացույցը եւ նվիրեց Լուիսին», վկայում է ժամանակակիցը:

Մարաթոնի հաղթողն ստանում է դրամական պարգեւ, նրա համար կառուցում են նոր տուն: Հյուրանոցներից մեկի տերը նույնպես Մարմարյա ստադիոնում Լուիսին տալիս է մի արտոնագիր, որով վերջինիս իրավունք է վերապահվում 3652 անգամ անվճար ճաշել իրենց մոտ: Իսկ կաթնավաճառը նրան խոստացավ մինչեւ կյանքի վերջն անվճար ապահովել կաթով, դերձակը՝ կարել շորեր, վարսավիրը՝ սափրել, ատամնաբույժը՝ բուժել ատամները...

Հանդիպում լրագրողների հետ

ՀՀ մարզական լրագրողների ֆեդերացիայի նախաձեռնությամբ կրկին հանդիպում կազմակերպվեց ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի փոխնախարար, ԱՕԿ-ի նախագահ Ալիկ Ավետիսյանի, ԱՕԿ-ի գլխավոր քարտուղար Հարություն Յավրյանի եւ ՀՀ սպորտսվարժության պետ Արթուր Գեւորգյանի հետ: Թեման «Հայ մարզիկների նախապատրաստության ընթացքն Ատլանտայի 26-րդ օլիմպիական խաղերին», բնականաբար, սպորտսվարժության նիստերի դահլիճ էր հավաքել մարզական շատ լրագրողների: Նրանց, մասնավորապես, հետաքրքրում էին, թե որքա՞ն է լինելու հայկական պատվիրակության կազմը, խաղերի բացման արարողության ժամանակ ո՞վ է կրելու հայոց եռագույնը, ինչպիսի՞ մարզահագուստով են ներկայանալու մեր մարզիկները, ինչպիսի՞ն կլինի նրանց սնունդը, լրագրողները, արդյոք, ժամանակին տեղեկություններ կստանա՞ն օլիմպիական խաղերից, ինչպիսի՞ պարգեւներ են սպասվում հաղթողներին ու մրցանակակիրներին եւ այլ հարցեր: Ա.Ավետիսյանը մասնավորապես նշեց, որ Հայաստանը, որպես նորանկախ պետություն, հանդես կգա առանձին թիմով եւ որ մինչեւ օրս խաղերին մասնակցելու իրավունք է ձեռք բերել 27 մարզիկ: Եւս երեքի անունները հայտնի կդառնան մայիսի վերջին: ՀՀ մարզական պատվիրակությունը բաղկացած կլինի 42 մարդուց (27-30) մարզիկ, բժիշկներ, մարզիչներ եւ այլ ծառայությունների գծով ներկայացուցիչներ): Մարզահագուստի համար պայմանագրեր են կնքվել ճապոնական «Բատերֆլայ» եւ «Ասիկս» ֆիրմաների հետ: Ազգային դրոշը կրելու համար թեկնածուներն ընտրվում են:
Օլիմպիական խաղերը լուսաբանելու համար անցյալ տարի պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել ԱՄՆ առանձին գործակալությունների հետ: Ռուսաստանի ԱՕԿ-ի նախագահ Վ. Սմիրնովը նույնպես խոստացել է օգնել մեզ այդ հարցում: Պարոն Ավետիսյանը նշեց նաեւ, որ սննդի հարցում մեր մարզիկները դժգոհելու առիթ չեն ունենա. տեղի ֆիրմաները պատրաստվել են պատրաստել ազգային ցանկացած ճաշատեսակ: Հաղթող մարզիկներին, որպես պարգեւ, սպասվում է 10 հազար ամերիկյան դոլար, երկրորդ տեղին՝ հինգ հազար, երրորդին՝ երեք հազար:

Մ. Վարդանյան

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼ

Հեռուստատեսային իր գործընկերի ֆոնին Հայաստանի նախագահն արդեն քաղաքական երկարակյաց է, որը ոչ միայն չզիջեց իր տեղը փորձված նոմենկլատուրային մարտիկներին, այլև տեխնիկական և ան-երբեմ «դասալիկախտության»:

Նա հենց էլ չի սիրում զանգվածի դերը: Տեր-Պետրոսյանի գործունեությունում հարցազրույցներ չի տալիս և չափազանց հազվադեպ է ելույթ ունենում մեծ լսարանների առաջ:

կան բաժանարարներից որոշ հատվածների հեռացման ժամանակ: Հատկապես կարևոր է անել տեղեկատվության անհանգստությամբ նախագահին, այնուամենայնիվ, ինքն իրեն գիտակցելով գեթ նվազագույն չա-

Քաղաքական երկարակյացը՝ Լևոն Տեր-Պետրոսյան

Իր մարտի համարներից մեկում «Նովոյե վրեմյա» պարբերականը հրապարակել էր Արտաշես Խաչատրյանի հոդվածը Հայաստանի նախագահի մասին: Ստորև ներկայացնում ենք դրա թարգմանությունը առանց կրճատումների

ցիալական ճգնաժամի պայմաններում խուսանավեց նույնիսկ նվազագույն զիջումներից:

...Այն ժամանակ, 88-ի ձմռան վերջին, ժողովրդից բազմությունը, որ համկարծակի փողոց եռեւանի Թատերական հրապարակ, ամեն ինչ թվում էր պարզ եւ ակնհայտ: Այն ժամանակվա միտինգները, ըստ էության, իրենցից ամառայական քաղաք էին ներկայացնում, որ անցկացվում էին կանոնավոր կերպով եւ նախապես որոշված թեմայով: Յուրօրինակ ժողովրդական քաղաքական համալսարան, ուր ամեն դասախոս իր առարկան էր դասավանդում: Դասախոս Տեր-Պետրոսյանը դասավանդում էր «ընդհանուր քաղաքագիտություն» եւ «շարժման ընթացիկ խնդիրներ» առարկաները եւ միշտ ելույթ էր ունենում վերջինը, ամփոփելով բոլոր ելույթները, երբեմն էլ կատակով ծաղրելով «նախորդ հռետորներին» եւ որոշելով հաջորդ միտինգի եւ «ցնցային առաջադրանքի» թեման:

Անկախության առաջին տարիների տնտեսիկ ճգնաժամը, որ վերապրեց Հայաստանը 1991-1993 թթ. նախանշվածող այդ տարիների ձմեռները, երբ համրատեղեկությունը, թվում էր, հոգեվարքի մեջ էր, կարող էր քաղաքականապես եթե ոչ ավելի վատ, մեռցնել ցանկացած կառավարողին եւ վարչակարգը: Տեր-Պետրոսյանը դիմացավ: Ավելին, երբեք չտեսնված այն սահմանին, որից այն կողմ գալիս են իշխանության վրա հսկողության կորուստը, դրան հետևող իշխանության կորուստը: Նրան կարող են սաստիկ մեղադրել ոչ տրամաբանական այսօրվա ծանր իրավիճակի, տնտեսական եւ վարչական քաոսի համար: Բայց ոչ ոք նույնիսկ չի էլ փորձում մեղադրել նրան սկսախտության մեջ: Ինչ-ինչ, բայց ճշմարտությունը նախագահին սատոն էր նույնիսկ այն ժամանակ, երբ թվում էր, թե ժողովուրդը կարիքն ուներ «սեփ հանուն փրկության»: Այդ ժամանակ նրա ոճ-տակտիկան եւ զաղվածությունը, անբռնազբոսությունը, բացառձակ եւ, կարելի է ասել օրգանական անընդունելիությունը ժամանակ առ ժամանակ ընկնում էին նույնիսկ ամենասիրված կողմնակիցներին: Այդպիսով, նա կորցրեց ընտրողների երկու երրորդը, բայց, այնուամենայնիվ, չկորցրեց, հիմա արդեն հասարակական, սակայն առ այսօր բավականին շոշափելի առավելությունը ազգային առաջնորդների ռեյտինգում: Նրան ոչ ոք չի կարող մեղադրել ինչ-ինչ խոստումներ չկատարելու մեջ (ընդհանրապես, դժվար է հիշել, որ Տեր-Պետրոսյանն ինչ-որ մեկին ինչ-որ բան խոստանար): Եւ որևէ էլ որ ուժեղ չլիներ հիասթափությունը, սակայն իր յուրահատուկ հանրային ելույթ ուղղագրությամբ է գրավում: Չարության կամ գրգռվածության կարող է մնալ. «Էլի ոչ մի լավ բան չասաց», բայց

Ավանդական ամանորյա շնորհավորանքներից բացի, ժողովրդին նրան լսում են միայն արտառոց քաղաքական իրադարձությունների կամ խորհրդարանում անխուսափելի ընթացակարգային ելույթների կապակցությամբ: Մի անգամ նախագահը նույնիսկ խուսափանց հարցազրույց հայցող լրագրողին.

«Մարդկանց առաջ ելույթ կունենամ այն ժամանակ, երբ ուրախացնելու բան կլինի»:

Եւ չնայած այն բանին, որ հանրապետությունը դուրս եկավ կարվածահար վիճակից ու ինչ-որ կերպ հարմարվեց պատերազմական, ինքնիշխան գոյությանը, եւ, եթե չհաշվենք կենցաղային զազամաստակարարման խոտոր բացակայությունը, եւ էլեկտրաէներգիայի ռեժիմային անջատումները եւ նյութական կայունության հասկանիշները են նեմարվել, նախագահը շարունակում է պահպանել իր մենակեցությունը: Մինչ լուրջ հաջողությունները դեռ շատ ժամանակ կա: Սակայն ժամանակ առ ժամանակ ժողովրդին ներկայանալու եւ ստեղծված իրավիճակին «ընթանումով մոտենալ» խնդրելու անհրաժեշտությունից Լևոն Տեր-Պետրոսյանն արդեն իրեն ազատել է:

Անվրդովությունը եւ զաղվածությունը լրել են նախագահին մի քանի անգամ: Այդպես եղավ կարճ, բայց վճռական եւ, թերեւս, անհրաժեշտ գոտեմարտում «Դաշնակցություն» կուսակցության հետ եւ քաղաքա-

փով եւ այն դաժան պահերի համար անհասկանալի կոշտությամբ դարձել վերածեց իր քաղաքական ընդդիմախոսներին, ինչը ենթադրում ավելի շնչից խոսել իշխանության ու ազդեցության չարաշահման մասին:

Սակայն ներքին կյանքը, որը շատերի կարծիքով, զոհաբերվել է հանուն արտաքին քաղաքականության, ուր հաջողությունները չեն ժխտում նույնիսկ նրա ամենաանզիջում ընդդիմախոսները. նախագահը արտաքուստ անտարբերությամբ հանդերձ Հայաստանում 4 տարվա ընթացքում 4 անգամ վարչապետ փոխվեց, ավելի հաճախակի փոփոխվեց կառավարությունը, գնացին ուղիղ ընդդիմություն ամենաառաջ եւ բավականին բարձրաստիճան պետական գործիչներ, այդ թվում եւ նրանք, ում հետ եւ, մեծավ մասամբ ում շնորհիվ նա իշխանության եկավ. «Ղարաբաղ» կոմիտեի էլիտային մասը Աշոտ Մանուչարյանը, Վազգեն Մանուկյանը, Դավիթ Վարդանյանը: Սեփական քաղաքականությունն անցկացնելու եւ նախագահին ինչ-ինչ պայմաններ եւ քայլեր թելադրելու իրավունք ունենալու հավակնությամբ հանդերձ գալու փորձի համար «ճնշվեց» (ճիշտ է, ավելի քողարկված ձևով), նրա քաղաքական ալմա-մատերը ՀՀՇ կուսակցությունը: Նախագահն ստեղծեց, համանմանաբար, որպես վերջինիս հակակշիռ, «Բարեփոխումներ» պատգամավորական խումբը, որն իր մեջ ընդգրկեց նրանց, ովքեր պատրաստ են աջակցել հանուն պետականության գաղափարի իր (նախագահի) ընթրանքը:

Պատահական չէ, որ դրա առաջնորդների թվում է նախագահի ավագ եղբայրը «Հայաստանի արդյունաբերողների միության» ղեկավարներից Թելման Տեր-Պետրոսյանը: Ընդհանրապես, իշխանավարության աստիճանի հասնող համոզվածությունը բույլ է տալիս Տեր-Պետրոսյանին ժամանակ շահել: Որեւէ բարեփոխման կամ միջոցառման մեկնարկ խթանելով նախագահը, կարծես, մի կողմ է քաշվում, բացարձակապես, թվում է, ռեալիություն չպարծենելով իրադարձությունների հետագա զարգացման եւ դրանց հետ կապված սաստիկ քննադատության վրա:

Մինչ այն ժամանակ, երբ որեւէ մեկը իրենական չի փորձում փոխել իրադարձությունների ընթացքը: Եւ այդ դեպքում, ինչպես ասվեց ամենակործանիչ կրքի փոթորիկ: Նույն վերաբերմունքն է, այսպես կոչված, «արտանական ինստիգներին»: Երբ բախվում են իշխանությանը մոտ կանգնած մարդկանց շահերը, նախագահը չի շտապում միջամտել անկախ իր անձնական համակրանքից այս կամ այն կողմի նկատմամբ եւ հաշտեցնել հակառակորդներին թողնելով ամեն ինչ իր լավագույն պարեկամի՝ ժամանակի դատին:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

«Պետք է արմատախիլ անել կոմունիզմը»

«Տայվանի հրաշքը»

Քվեների 60 տոկոսից ավելին ստացած Լի Դենհուեյի ընտրություններում Տայվանի ընտրողները առեւտրի անգամ ցուցադրեցին իրենց ձգտումը կայունության. Պեկինի հետ հաշտ ու խաղաղ ապրելու ցանկությունը, չհրաժարվելով նրան, իսկ անկախության խնդիրը թողնելով ապագա սերունդներին: 73-ամյա Լի Դենհուեյի օգնին էր նաեւ այն հանգամանքը, որ նա առաջադրվել է ներկայացնելու խաղաղության Նոբելյան մրցանակին: Բոլորն են խաղաղություն տենչում:

Տայվանում կայացած նախագահական ընտրությունները ցույց տվեցին, որ «Տայվանի տնտեսական հրաշքի» նկատմամբ վերաբերմունքը միանշանակ չէ: Չինաստանը գրեթե մեկ ամիս տարվորիչ զորավարժություններ էր անցկացնում Տայվանի ափերի մոտ, որոնք իրենց մասշտաբով համեմատելի էին ներխուժման նախապատրաստման հետ: ԱՄՆ-ը, ինչպես հայտնի է, այդ տարածաշրջան էր ուղարկել Վիետնամի պատերազմից հետո ամենախոշոր նավախումբը «Ինդեփենդենս» եւ «Նիմից» ավիակիրների գլխավորությամբ:

Բարձրաձայն չէր ասվում, բայց բոլորի համար պարզ էր, որ Պեկինը չէր ցանկանում Լի Դենհուեյի վերընտրվելը Տայվանի նախագահի պաշտոնում, իսկ ԱՄՆ-ը ձգտում էր ցուցադրել իր աջակցությունը նրան եւ կանխել հնարավոր ռազմական միջամտության զայթակղությունը:

Հայտնի է, որ Չինաստանի արտգործնախարարությունը Միացյալ Նահանգներին մեղադրել էր տայվանցի անջատականներին զորավիգ լինելու մեջ եւ հայտարարել, որ մայրցամաքի եւ կղզու միջեւ եղած խնդիրների կարգավորմանը կողմից յարժից ավելի միջամտությունը կարող է հանգեցնել ռազմական գործողությունների: Պեկինը պնդում է, թե Վաշինգտոնը խախտում է ամերիկա-չինական համաձայնագրերը անցյալ տարվա հունիսին ընդունելով Տայվանի նախագահ Լի Դենհուեյին պաշտոնական այցով եւ զենք մատակարարելով Թայբեյին: ԱՄՆ-ի ռազմանավերի ուղարկումն այն շրջան, որտեղ Պեկինը զորավարժություններ էր անցկացնում միայն նոտաստեղ լարվածության անհին այդ տարածաշրջանում: Ճապոնիան նույնպես խիստ անհանգստություն էր արտահայտել Տայվանի մոտակայքում զորավարժությունների անցկացման առթիվ, քանի որ դա վնաս կհասցնի նրա առեւտրական շահերին: Անվտանգության միջոցներ ձեռնարկելով, Տոկիոն հարկադրված էր օրական յոթ հայտարարել միջին հաշվով երեք ուղերձ, այն դեպքում, երբ Տայվանի շրջանով էր անցնում տարեկան 3456 ճապոնական նավ:

Այն բանից հետո, երբ Չինաստանը միանգամից մի քանի հրթիռ արձակեց Տայվանի ափերի անմիջական մոտակայքում, ինչը կղզում գնահատվել էր որպես ուղղակի ահաբեկում, Տայվանը ձեռնամուխ էր եղել «Յանմ-օդ» եւ «երկնային նետ-2» նոր հրթիռների արտադրության ծավալմանը: Որոշ տվյալներով, այդ զենիթային կայանների առաջին խմբաքանակը, որոնք ընդունակ են օդում գտնվող նպատակակետերը փորձել մինչեւ 320 կմ հեռավորության վրա, տեղաբաշխված է Թայբեյի մոտակայքում: Հերթն է դրված Տայվանի հարավային ծովափի երկայնքով եւս 5 համանման հրթիռաբազաների ստեղծումը, որոնց հիմնական խնդիրն է լինելու չեզոքացնել ՉԺՀ-ի ցամաքային մասի առափնյա շրջանների ռազմահանգրվաններից լինելիք ծարտական օդուժի հնարավոր գրոհները:

Մի քիչ պատմություն: Տայվան կղզին եւ Հարավչինական ծովի հարավային մասում դրան հարող կղզիների տարածությունը 35.989 հազար քառ. կմ է, բնակչությունը 28 մլն., հիմնականում չինացիներ (97 տոկոս), ինչպես նաեւ դասական ազգության բնիկներ: Գլխավոր քաղաքը Թայբեյը, 4 միլիոնից ավելի բնակիչ ունի: 1590 թ. պորտուգալացիները գրավում են Տայվանը այն անվանելով Ֆորմոզա, 1641 թ. նրանց փոխարինում են հոլանդացի նվաճողները, որոնք վտարվում են 1661 թ.: Տայվանն սկզբում մտցվում է Չինաստանի Ֆուցզյան նահանգի կազմի մեջ, իսկ 1887 թ. առանձնացվում որպես ինքնուրույն նահանգ: Արդեն 1895 թ. ճապոնացիները կղզին միացնում են Ճապոնիային: 1945 թ., Ճապոնիայի ջախջախվելուց հետո, Տայվանը վերադարձվեց Չինաստանին:

1949 թ. Չինաստանում ժողովրդական հեղափոխության հաղթանակից եւ Չինական ժողովրդական Հանրապետության հռչակումից հետո Գոմինդանի տապալված վարչակարգի մնացորդները փախան Տայվան: ԱՄՆ-ի զինված ուժերի պաշտպանության ներքո Տայվանի իշխանությունները հանդես էին գալիս, այսպես կոչված, Չինաստանի Հանրապետության ցուցանակի ներքո: ԱՄՆ-ի աջակցության շնորհիվ, ինչպես հայտնի է, 1949-1971 թթ. ՄԱԿ-ում ՉԺՀ-ի տեղը անօրինականորեն զբաղվում էր Տայվանի ներկայացուցիչը: 1979 թ. ՉԺՀ-ի եւ ԱՄՆ-ի միջեւ դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատումը չհանգեցրեց Տայվանի հարցի վերջնական լուծմանը: Չնայած Պեկինի բողոքներին, ԱՄՆ-ը շարունակում է զենք վաճառել Տայվանի վարչակարգին տարեկան նրան կտրամադրելով մինչեւ 700 մլն. դոլարի սպառազինություն: Փաստորեն, Վաշինգտոնը կողմնակից էր երկու Չինաստանի գոյությանը:

1979 թ. հայրենիքի հետ Տայվանի խաղաղ վերամիավորման շուրջը պայմանավորվելու առաջարկով տայվանցի հայրենակիցներին դիմելուց հետո Դեն Սիաո Պինն ինքը հայտարարել էր. «Մեկ պետություն, երկու հասարակարգ սկզբունքի հիման վրա խաղաղ միավորման ուղեգիծը, որ մենք որդեգրել ենք Տայվանի նկատմամբ, հաստատուն, հստակ ու անփոփոխ: Մենք անկեղծորեն հույս ունենք, որ Տայվանի ղեկավարները կհասկանան պատմական զարգացման միտումը եւ համակված լինելով հայրենիքի միավորման հարցի լուծման հրամայական անհրաժեշտության զգացումով, հնարավորին չափ վաղ խելամիտ ընտրություն կկատարեն»:

Տայվանը «ընտրություն կատարեց»

Ընտրություն կատարվեց դինամիկ զարգացման օգտին: Այսօր Տայվանը նախնեւառաջ տնտեսական բարգավաճում է ապրում: Մասնավոր ձեռնարկություններ ըստ ամենայնի խրախուսելու, պետական կարգավորումը շուկայական տնտեսության հետ զուգակցելու, օտարերկրյա կապիտալ ներգրավելու կուրսը տնտեսության արտահանման կողմնորոշումը փայլուն արդյունքներ տվեց: Կղզում արդեն ծնվել է թերված ամենաբարձր կենսամակարդակներից մեկը Ասիայում, այն հրավամբ մտցնում են նոր ինդուստրիալ երկրների խմբի մեջ: Այն դարձել է «Ասիայի տնտեսական վագրերից» մեկը, որոնց թվին են դասվում Հարավային Կորեան, Սինգապուրը եւ Հոնկոնգը: Մինչեւ 1988 թ. Տայվանը, փաստորեն, մեկ գահատոհմ էր կառավարում. Չան Կայ Շին եւ նրա որդին Ցզյան Ցզին Գոն: Իրատես քաղաքագետ Ցզյանն զգաց անձնիշխանական համակարգի ճգնաժամը եւ իր կառավարման վերջում ձեռնամուխ եղավ բարենորոգումների եւ 77 տարեկան Ցզյան Ցզին Գոյի, որը Տայվանի ղեկավարի դերում փոխարինել էր հորը Չան Կայ Շիին, մահվանից փոքր-ինչ առաջ հարցրել էին, թե ո՞րն է նրա կյանքի գլխավոր դասը: Նա պատասխանել էր. «Պետք է արմատախիլ անել կոմունիզմը»: Նրա հաջորդը Լի Դենհուեյը, շարունակեց քաղաքական բարենորոգումները: Գոմինդանը դարձավ առավել ժողովրդավարական: Նախագահը եւ ղեկավարության անդամների մեծամասնությունն ընտրվում են կոնգրեսում գաղտնի քվեարկությամբ, այլ ոչ թե «չդադարող բուռն ծափահարություններով»: Ի դեպ, նաեւ հայտնի է, որ Գոմինդանն աներեւակայելիորեն հարուստ է: Նրա անշարժ կայքը գնահատվում է 100 մլրդ. կուսակցությանը պատկանում են խոշոր ընկերություններ, ռադիոհաղորդիչ կորպորացիան, ֆոնդային բորսայի բաժնետոմսերին պատկանելու բաժին: Հարյուրամյա կուսակցությունը վերջին տարիներին հաջողությամբ է փնտրում ցանկելության կենսահեղույկ, հարմարվում արագ փոփոխվող աշխարհին:

Տայվանում գործող սահմանադրությանը համապատասխան, պետության ղեկավարը նախագահն է, որն արտակարգ լայն լիազորություններ ունի: Ընդդիմությունն այն կարծիքին է, որ անհրաժեշտ է շտապ կարգով ուղղակի փոխադրական կապեր հաստատել մայրցամաքային Չինաստանի հետ, տնտեսական գոտի ստեղծել Տայվանի, Հոնկոնգի եւ Չինաստանի առափնյա նահանգների կազմով, արագացնել երկխոսությունը Պեկինի հետ: Պեկինամետ տրամադրությունների մեղադրանքին նոր կուսակցությունը պատասխանում էր. «Տայվանը պահպանելու լավագույն երաշխիքը անկախություն չհռչակելն է»:

Ս. Ավետյան

պատմական գիտությունների թեկնածու

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան. Երևան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 2089 Տպաքանակը 3500 Ստորագրված է տպագրության 26. 04. 1996 Գինը 75 դրամ

digitised by A.R.A.R.@